

ҲУМОЮН БОД, ИСТИҚЛОЛИ ТОЧИК!



ИНСОН, ҲУҚУҚ ВА ОЗОДИҲОИ Ӯ АРЗИШИ ОЛӢ МЕБОШАД



МИНБАРИ

ҲУҚУҚШИНОС

E-mail: law.tnu.tj@gmail.com

НАШРИЯИ ФАКУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСИИ ДМТ

№ 7-8 (169-170) 7-УМИ СЕНТЯБРИ СОЛИ 2022, ЧОРШАҒБЕ



ДАР ИН ШУМОРА:



**РӮЗИ ДОНИШ
ВА ДАРСИ СУЛҲ**

с. 2

**ТАКМИЛИ
ДОНИШҲОИ ҲУҚУҚӢ**

с. 3

**МОҲИЯТ ВА АҲАММИЯТИ
ИСТИҚЛОЛИЯТИ
ДАВЛАТӢ**

с. 4-5

**РАВШАНГАРИ
ҲАЁТ**

с. 6

**САДОҚАТ БА МИЛЛАТ
– УМРИ БАРДАВОМИ
ИСТИҚЛОЛИЯТ**

с. 8

**МУКОФОТИ
ДАВЛАТӢ МУБОРАК!**

с. 9

**РАГУН – ПЕРВОИСТОЧНИК
РАСШИРЕНИЯ
НАЦИОНАЛЬНЫХ И
МЕЖДУНАРОДНЫХ
ИНТЕРЕСОВ**

с. 10

**НАҚШИ ПЕШВОИ
МИЛЛАТ ДАР ТАҲКИМИ
ИСТИҚЛОЛИЯТИ
ДАВЛАТӢ**

с. 14

Истиқлоли давлатӣ бузургтарин ва муқаддастарин неъмат, нишонаи олии хувияти миллӣ, ифтихор ва номуси ватандорӣ, рамзи ҳастии миллати бостонӣ ва соҳибхитиёру соҳибдавлати тоҷик ва асоси хушбахтиву сарбаландии сокинони Тоҷикистон мебошад.

Баъди ба даст овардани неъматӣ бузурги истиқлолу озодӣ мо ба эҳёи арзишҳои милливу фарҳангии мардуми куҳанбунёдамон оғоз кардем.

Истиқлол ва соҳибхитиёрӣ дар назди мо — шаҳрвандони Тоҷикистон вазифаи басо пурифтихори таърихӣ, яъне бунёди давлати мутамаддини ҷавобгӯ ба орзуву ормон ва манфиатҳои мардуми кишвар ва эҷоди аркони давлатдорӣ муосирро гузошт.

Истиқлоли мо калиди соҳибдавлатӣ ва ватандорӣ миллати сарбаланду соҳибфарҳанги тоҷик аст, ки тақдирашро ба дасти худ гирифта, бо роҳу равиши хоси хеш ба ҷомеаи ҷаҳонӣ пайваستاаст ва ҳамеша мекӯшад, ки набзи давлату давлатдорӣ худро бо набзи сайёра ҳамохангу ҳамсадо намояд.

Эмомалӣ РАҲМОН



Муассис:
Факултети
ҳуқуқшиносии ДМТ
www.law.tnu.tj

Сармухаррир:
Эмомалӣ
МИРАЛӢ
www.law.tnu.tj@gmail.com

Муовини сармухаррир:
Ҳамза БОБОХОНЗОДА
Мухаррир:
Некрӯз САФАРЗОДА
Таррох:
Акмал Шарипов

ХАЙАТИ ТАХРИРИЯ:
Қурбонализода Н.Ш.
номзади илмҳои
ҳуқуқшиносӣ,
дотсент, декани
факултети ҳуқуқшиносӣ;
Сафарзода Б.А.
профессори кафедраи
ҳуқуқи инсон ва
ҳуқуқшиносии муқоисавӣ;
Махмудов И.Т.
мудири кафедраи ҳуқуқи
судӣ ва назорати прокурорӣ;
Раҳимзода М.С.
муовини декан оид
ба илм ва иноватсия;
Сулаймонов Ф.С.
дотсенти кафедраи ҳуқуқи
байналмилалӣ.

ХАЙАТИ МУШОВАРА:
Насриддинзода Э.С.
Ёрдамчии Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон
оид ба масъалаҳои рушди
иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа,
профессори кафедраи
назария ва таърихи давлат
ва ҳуқуқ, узви вобастаи
АМИ ҚТ;
Ватанзода М.М.
Муовини аввали раиси
Маҷлиси намояндагони
Маҷлиси Олии ҚТ.
Саидзода Р.Х.
доктори илмҳои техникаӣ,
профессор
Хушвахтзода Қ.Х.
доктори илмҳои иқтисодӣ,
профессор, ректори ДМТ.
Раҳмон Д.С.
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ,
профессор.
Махмудзода М.А.
профессори кафедраи
ҳуқуқи гражданин,
академики АМИ ҚТ.
Раҳимзода М.З.
профессори кафедраи
ҳуқуқи соҳибқарорӣ
ва тижорат, узви вобастаи
АМИ ҚТ.
ШАРТҲОИ
ҚАБУЛИ МАВОД:
Дастнавис қабул карда
намешавад.
Мавод бояд бо ҳуруфи Times
New Roman ТҶ 14 ҳуруфчинӣ
шуда бошад.
Рӯзнома на ба ҳамаи андешаи
муаллифони мувофиқ аст ва ақо-
иди мухтасифро ба хотири риояи
чандандешӣ ба таъби мерасонад.
Рӯзнома дар Вазорати фарҳанг-
и ҚТ тахти №0336/рз аз 18-
уми март соли 2016 ба қайд
гирифта шудааст.
Нишонии идора: ш. Душанбе,
Буни Ҳисорак, шаҳраки
Донишҷӯён, факултети
ҳуқуқшиносии ДМТ.
Телефон: (+992) 907-67-20-20
(+992) 939-25-98-28
Теъдод: 1000
Навбатдори шумора:
Миралӣ Собир

РӯЗИ ДОНИШ ВА ДАРСИ СУЛҲ

Санаи 1 сентябри соли 2022 Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон чун анъанаи нақу дар Рӯзи дониш ва дарси сулҳ дар бинои нави Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино суҳанронӣ карданд.

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон суҳанро аз сулҳ оғоз карда, таъкид доштанд, ки бо дарси сулҳ шуруғ гардидани соли нави

хониш барои мо - мардуми Тоҷикистон сабаб ва аҳамияти махсус дорад. Мардуми шарифи Тоҷикистон ба кадри сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллӣ мерасанд, ин неъмат бо қимати гарон ва заҳмати зиёд ба даст омада ро хифз мекунам ва ба фарҳанги сулҳ ҳамчун маромаи ҳаёти иҷтимоӣ ва маънавии худ арҷ мегузорем.

Президенти мамлакат иброз доштанд, ки танҳо сулҳу оромӣ ва суботи сиёсӣ омили асоситарини амалӣ гардидани нияту орзуҳои ҳар як фард,



татбиқи нақшаҳои созида ба рои фардои ободи кишвар ва зиндагии шоиставу арзандаи мардум ба ҳисоб меравад.

Дар ҷорабинии мазкур устодону донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносии ДМТ иштирок карда, аз суҳанрониҳо ва роҳнамоҳои хирад-

мандонаи Пешвои миллат баҳра гирифтанд. Ҳамчунин, устодону кормандон ва ҷонишҷӯёни факултет ҷараёни суҳанронии Пешвои миллатро ба тариқи паҳши мустақим бо як заводи том тамошо карда, аз он таассуроти зиёд бардоштанд.



ҶОИЗАИ БА НОМИ ИСМОИЛИ СОМОНӢ МУБОРАК!

Санаи 25-уми август дар Қасри миллат Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба истикболи ҷашни 31-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон декани факултети ҳуқуқшиносии ДМТ, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Қурбонализода Нурулло Шамсулло ро Ҷоизаи ба номи Исмоили Сомонӣ дар соҳаи илм ва техника барои олимони ҷавон дар соли 2022 сарфароз гардонид.

Аз ин рӯ, ҳайати таҳририяи нашрияи «Минбари ҳуқуқшинос», устодону донишҷӯён ва кормандони факултети ҳуқуқшиносии ДМТ Қурбонализода Н.Ш.-ро бо ин дастоварди арзишманд таҳният гуфта, дар ғаъолияти минбаъдаи илмию омӯзгорӣ ва амалигардонии сиёсати хирадмандонаи Пешвои миллат бурдборихоро таманно менамоянд.



ҶИМОЯИ РИСОЛАҲОИ ИЛМӢ ФАРХУНДА БОД!



Факултетии ҳуқуқшиносии ДМТ ҳамчун ҳазинаи бузургӣ донишу хирад дар тарбияи намулдани ҳуқуқшиносони варзида ва кадрҳои баландиҳтисос нақши босазо дорад. Боиси хушнудист, ки шумораи устодони унвондор дар факултет марҳила ба марҳила зиёд шуда, онҳо пайвасти бо унвону

дастовардҳои илмӣ сарфароз гардида, ба ин васила ҳазинаи илмии мамлакатро боюғанӣ мегардонанд.

Дар асоси гуфтаҳои болозикр санаи 11-уми июли соли 2022 муаллими калони кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ Миралӣ Эмомалӣ

Бобоевич дар мавзӯи «Институтҳои шартан таъбиқ накардани ҷазо: проблемаҳои назариявӣ, қонунгузорӣ ва амалӣ», 26-уми августи соли раван ассистентони кафедраи мазкур Сайфуллозода Унвониддин Абдулҳамид дар мавзӯи «Ҷавобгариҳои ҷиноятӣ барои гирифтани пора ҳамчун ҷинояти кор-

рупсионӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва Шарипов Маҳмадкарим Маҳмадсалимович дар мавзӯи «Ҷавобгариҳои ҷиноятӣ барои ришвадихии тижоратӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон» рисолаҳои номзодии худро сарбаландона дифоъ намулданд.

Аз ин рӯ, садорат, ҳайати таҳририяи нашрияи «Минбари ҳуқуқшинос», устодону кормандон ва донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносии Миралӣ Э.Б., Сайфуллозода У.А. ва Шарипов М.М.-ро ба ин дастовардашон аз самими қалб муборакбодӣ намуда, ба онҳо рӯзгори хушӯ осуда ва ғафҳи қуллаҳои нави илмию эҷодиро баҳри пешбарии илми тоҷик таманно менамоянд.

ҲАМОИШИ ИЛМӢ ДАР ФАКУЛТЕТ

Санаи 7 сентябри соли 2022 дар факултети ҳуқуқшиносии ДМТ мизи муавварии илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Нақши Истиқлолияти давлатии ҚТ дар инкишофи илми ҳуқуқшиносӣ» баргузор гардид.

Сараввал, декани факултети ҳуқуқшиносии ДМТ, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Қурбонализода Н.Ш. чорабинии мазкурро хусни оғоз бахшида, ҳамагонро ба муносибати рӯзи Истиқлолияти давлатӣ самимона табрику шодбош намуда, сипас, изҳор доштанд, ки ба даст овардани соҳибхитӣ боис гардид, ки дар мамлакат тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ, аз ҷумла, соҳаи ҳуқуқшиносии кишвар рушди бемайлони намуда, дар ин муддати наонқадар тулонӣ ба дастовардҳои азим ноил гардем. Аз ҷумла, баъди ба даст овардани истиқлолият Конститутсияи ҚТ, Кодекси граждани,



ҷиноятӣ, меҳнатӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ қабул шуданд, ки заминаи ҳуқуқии танзими муноси-

батҳои ҷамъиятӣ гардиданд.

Баъдан, намояндаи Раёсати до-нишгоҳ Рустам Наботӣ вобаста ба

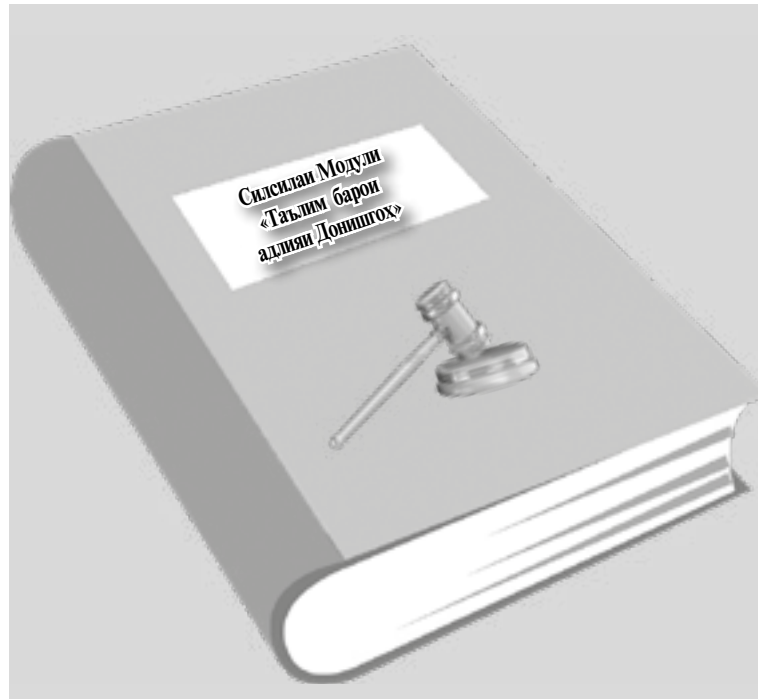
аҳамияти истиқлолу озодӣ барои ҳар як давлату миллат ва нақши Пешвои миллат дар ҳифзи соҳибхитирии мамлакат андешаронӣ намуда, зикр карданд, ки ҳимояи Истиқлолияти давлатӣ дар марҳилаи ҷаҳонишавӣ ва густариши амалҳои ҳатарафзо рӯз ба рӯз аҳамияти амиқ пайдо намуда истодааст.

Дар семинари ҷавуззикр доираи васеи шахсон аз қабili роҳбарияти факултет, устодону кормандон, олимон донишмандон, аспирантону унвонҷӯён, намоёндогони мақомоти давлатӣ ва магистрҳои иштирок доштанд.

Дар фарҷом бори дигар тамоми мардуми шарафманди Тоҷикистонро ба рӯзи Истиқлолияти давлатӣ табрику муборакбод намуда, ба онҳо саломативу сарбаландӣ ва ба Тоҷикистони азизамон осмони софу беғубор орзу намуданд.



НАТИҶАИ ҲАМКОРИҲО



Ба маълумоти устодон ва донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносии ДМТ расонида мешавад, ки дар доираи ҳамкорӣ кафедраи ҳуқуқӣ ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултет бо Созмони байналмиллалии муҳоҷират як зумра модулоҳо дар самти муқовимат бо савдои одамон аз ҷониби омӯзгорони кафедраи мазкур — д.и.х., профессор Т.Ш.Шарипов, д.и.х., профессор А.И. Сафарзода н.и.х., дотсент Ш.Л. Холиқзода ва устод Ф.Х. Рауфов ба забони давлатӣ баргарадонида шуда, ба ҷоп омода шудаанд:

Модули 1. Таърифи савдои одамон ва ворид-

кунии ғайриқонунии муҳоҷирон

Модули 6. Таърифи мафҳуми савдои одамон

Модули 7. Пешгирии савдои одамон

Модули 8. Савдои одамон: муносибати ҳифзи ҳуқуқӣ

Модули 9. Чораҳои таъминкунандаи адолати судии ҷиноятӣ дар

самти муқовимат ба савдои одамон

Модули 10. Нақши ҷомеаи шаҳрвандӣ дар муқовимат ба савдои одамон

Модули 11. Воридкунии ғайриқонунии муҳоҷирон ва савдои одамон: тафовут ва

умумият

Модули 13. Ҷанбаҳои гендерии савдои одамон ва қочоқи муҳоҷирон ва воридкунии ғайриқонунии муҳоҷирон

Модули 14. Робитаи мутақобилаи киберҷиноят бо савдои одамон ва воридкунии ғайриқонунии муҳоҷирон

Бояд қайд кард, ки модулоҳои омодашуда як манбаи бо эътимод дар ҷодаи тадрис ва таҳлили масоили муқовимат ба савдои одамон ва расонидани кумак ба қурбониёни савдои одамон барои омӯзгорон доништа мешавад.

Мавриди зикри хос аст, ки миёни ДМТ ва Прокуратураи Генералии ҚТ муносибатҳои хуби ҳамкорӣ мавҷуд аст. Аз ин рӯ, устодони факултети ҳуқуқшиносии ДМТ дар баланд бардоштани донишҳои ҳуқуқии кормандони мақомоти прокуратура, назарияи ошкор ва пешгирии ҷиноятҳо аз ҷониби ин ниҳоди давлатӣ саҳми худро мегузоранд. Аз ҷумла, аз ҷониби Донишқадаи омӯзиши масъалаҳои қонуният, тартиботи ҳуқуқӣ, ҷинояткорӣ ва тақмили ихтисоси кормандони мақомоти прокуратура аз санаи 22 август то 31 августи соли 2022 машғулиятҳои таълимӣ оид ба ошкор,

ТАҚМИЛИ ДОНИШҲОИ ҲУҚУҚӢ



тафтиш ва баррасии судии ҷиноятҳои коррупсионӣ бо ҷалби шунавандагон — прокуророни шаҳру ноҳияҳо баргузор гардид. Дар раванди баргузори чорабинии мазкур устоди факултети ҳуқуқшиносии ДМТ, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Давлатзода К.Д. иштирок намуда, оид ба мавзӯҳои «Мафҳум, моҳият, масоили муҳими ҷиноятҳои коррупсионидошта» ва «Масъалаҳои ҳуқуқии ҷинояти гирифтани пора бо роҳи тамаъҷӯӣ» дар се минтақа — шаҳри Душанбе, вилояти Хатлон ва Суғд суханронӣ намуд.

МОҲИЯТ ВА АҲАММИЯТИ



Изатулло МАҲМУДОВ
мудир кафедраи ҳуқуқи судӣ
ва назорати прокурорӣ, дотсент

Бо амри таърих баъд аз ҳазор соли маҳрумӣ аз идоракунии мустакилонаи давлатдорӣ худ миллати сарбаланду тамаддунофар ва фарҳангсолору бунёдкори тоҷик 9-уми сентябри соли 1991 Истиклолияти комили давлатиро ба даст овард.



Истиклолияти давлатӣ - арзишмандтарин дастовард, бузургтарин неъмат ва беназиртарин сарвати халқи шарифи Тоҷикистон ба ҳисоб рафта, ҳамчун воқеаи фараҳбахши таърихӣ ва ҳодисаи муҳиму сарнавиштсоз ба тоҷикон озоидиву соҳибхитиёро ҳада намуд.

Он боис гардид, ки дар харитаи сиёсии ҷаҳон давлати нав бо номи Тоҷикистон бо дарназардошти тамоми унсурҳои давлатдорӣ миллӣ арзи ҳастӣ намояд ва ҳамчун узви комилҳуқуқи ҷомеаи ҷаҳонӣ аз ҷониби давлатҳо ва созмону ташкилотҳои бонуфузи байналмилалӣ расман шинохта шавад.

ЗАМИНАИ ҲУҚУҚИИ БАДАСТОВАРИИ ИСТИҚЛОЛИ МИЛЛӢ

Заминаҳои ҳуқуқии касби Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро санадҳои меъёрии ҳуқуқии зе-

Соли равон аз замони ба даст овардани Истиклолияти давлатии Ватани азизамон 31- сол пур мешавад. Бо қаноатмандӣ ва шукргузорӣ изҳор медорем, ки дар дарозии сиву як соли сипаришуда Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун давлати демокративу ҳуқуқбунёд роҳи пуршебу фароз ва басо пурифтихореро тай намуда, сокинони сарбаланду меҳнатқарин, ватандӯсту ободкори кишвар бо дастгирӣ ва пуштибонии амиқ аз сиёсати ҳадафмандонаву бобарори Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дастовардҳои бузурги меҳнатӣ ва истеҳсоли ноил гаштаанд.

рини санравиштсозу таърихӣ тақшир медиханд: 1) Ёлломияи истиклолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24 августи соли 1990 (дар иҷлосияи дууми Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон даъвати дувоздаҳум қабул шудааст); 2) Изҳороти Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 9 сентябри соли 1991, № 390; 3) Қарори Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар хусуси ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Ёлломияи истиклолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 9 сентябри соли 1991, № 391; 4) Қарори Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ёллон намудани Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 9 сентябри соли 1991, № 392; 5) Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Конститутсияи (Қонуни асосии) Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 9 сентябри соли 1991, № 393. Санадҳои ишорашудаи тақдирсоз барои бунёду ҷамъи давлатдорӣ миллӣ, интиҳоби шакли сохти давлатӣ, идоракунии давлатӣ, режими сиёсӣ ва мустакилона ба роҳ мондани сиёсати дохиливу хориҷӣ кишвар заминаҳои муносиби ҳуқуқӣ ва ташкилиро фароҳам оварданд.

Дар пайвандӣ ба аҳамияти бузурги таърихӣ истиклолият соҳибхитиёрии давлатии тоҷикон Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар сарсухани китоби арзишманди хеш «Уфӯқҳои истиклол» ҷунин таъкид менамоянд: «Мардуми мо ҳанӯз аз бомдоди таърих мардуми соҳибватан ва давлатсоз буда, нӣғони арҷманди мо дар оғоз ва сарғаи давлатдорӣ қарор доштанд ва намунаҳои нахустини ҷомеаҳои мутамарказ ва давлатҳои муктадири таърихию барои башарият эҳдо қарданд, аммо дар натиҷаи тохтутозҳои пайдарҳамаи анҷнабиён ва пирӯзии дарозмуддати тирагӣ ба равшанӣ мардуми тоҷик як муддати тулонӣ аз идоракунии мустакилонаи давлатдорӣ худ маҳрум монд. Бинобар ин, вақте сухан аз Истиклолияти давлатӣ меравад, он на санаи бори аввал соҳибдавлат шудани тоҷикон, балки санаи эҳёи Истиклолияти давлати тоҷикон мебошад, яъне миллати куҳанбунёду соҳибдавлати тоҷик бори дигар соҳиби давлатдорӣ миллии мустақили худ гардид».

Дар моддаи 1 Ёлломияи истиклолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон мазмуну муҳтавои истиклолияти давлатӣ ба таври зайл пешбинӣ шудааст: «Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ягонагӣ ва ҳукмравии ҳокимияти давлатӣ дар тамоми ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ва соҳибхитиёрии он дар муносибатҳои хориҷӣ ифода меёбад».

Акнун мебоист, ки кишвари тоза ба истиклол расидаи мо барои мустакилона ба роҳ мондани сиёсати дохили оид ба ҳалли масъалаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ, ҳуқуқӣ ва амалисозии сиёсати ғайрихориҷӣ ҳамчун субъекти комилҳуқуқи робитаҳои байналмилалӣ ҷиҳати муаррифии Тоҷикистон ба ҷомеаи ҷаҳон ғомҳои устувор гузорад.

Қисмат мардуми тоҷикро дар солҳои аввали истиклоли давлатӣ дар роҳи хифзу ниғадошти ин сарвати бебаҳо ба душвориву мушқилиҳо ва имтиҳони сангини таърихӣ мувҷеҳ сохт. Дар натиҷаи муборизаҳои шадиди сиёсӣ оқибат Тоҷикистон ба коми оташи ҷанги таҳмили шаҳрвандӣ қашида шуда ба хоҷагии халқи мамлакат ҳисороти азими иқтисодӣ ва талафоти ҷуброннопазири ҷониву маънавӣ расонида шуд.



ИҶЛОСИЯИ ТАҚДИРСОЗ

Дар ҷунин шароити ҳассоси таърихӣ баргузорию иҷлосияи тақдирсози 16-уми Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон моҳи ноябри соли 1992 дар шаҳри бостонии Хучанд аз дигар дастовардҳои бузурги таърихӣ халқи тоҷик дар оғози солҳои соҳибхитиёрии ба ҳисоб меравад. Ин иҷлосия заминаҳои мусоиди ҳуқуқиву сиёсиро барои расидан ба сулҳу субот ва ба вуқӯъ пайвастанӣ дигаргунӣ ва пешравии азимро дар ҷомеаи Тоҷикистон фароҳам овард. Бузургтарин дастоварди ин иҷлосияи тақдирсоз он буд, ки ба бахти миллионҳо нафар тоҷикони рӯйи олам бо амри Парвардигор фарзанди бонангу номус, кави-иродаву ватандӯст, далеру часур, покзамиру нексиришт ва ғурури баланди миллидошта Эмомалӣ Раҳмонро ҳамчун Сарвари Давлат тавлид намуд. Ин фарзанди фарзонаи миллат така ба хиради азалии мардуми тоҷик ҷон дар каф бо як далериву часорати бемисл масъулияти баланди роҳбариро ба дӯш гирифта ба начоти миллату давлати тоҷикон бархост.

КОНСТИТУТСИЯ ШИНОСНОМАИ ДАВЛАТИ СОҲИБИСТИҚЛОЛ



Зарур буд, ки ҷиҳати таҳкими ҷаҳон истиклолияти давлатӣ Конститутсия ва рамзҳои давлатии кишвари соҳибистиклол қабул гардида, дар мамлакат ислохотҳои амиқи сиёсӣ ҳуқуқӣ ва конститусионӣ амалӣ карда шаванд ва ғайрияти муназзаму муътадили мақомоти ҳокимияти давлатӣ таъмин карда шаванд. Маврид ба зикр аст, ки 6-уми ноябри соли 1994 аввалин маротиба аз тариқи раёйпурсии умумихалқӣ бо дастгирӣ аксарияти шаҳрвандони кишвар Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул гардид. Конститутсияи кишвар дурномаи пешрафти Тоҷикистонро ҳамчун давлати демокративу ҳуқуқбунёд муайян карда, тамоми орзуву ормон ва ҳуввияти озодиҳои озодаи тоҷиконро мардуми тоҷикро дар худ ифода намуда, барои пойдории ҳокимияти конститусионӣ, таҳкими рукҳои давлатдорӣ, ноил гардидан ба пешравии бузурги сиёсӣ иқтисодӣ ва иҷтимоӣ фарҳангӣ, ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ ва муҳайё намудани шароити арзандаи зиндагонии босаодати ҳар фард заминаи мусоидро фароҳам овард.

ИСТИҚЛОЛИЯТ ВА МУҚАДДАСОТИ МИЛЛӢ

Дар заминаи қабули қарорҳои таърихӣ тақдирсоз, роҳандозӣ наму-

ИСТИҚЛОЛИЯТИ ДАВЛАТИ



дани ташаббусҳои созандаву сиёсати хадафмандона ва андешидани силсилаи тадбирҳои мақсадноки фарзанди содиқу вафодори миллат - Сарвари маҳбуби тоҷикон Эмомалӣ Раҳмон дар тамоми соҳаҳои ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва ҳуқуқии кишвар дигаргунҳои кулӣ ба вуқӯъ пайваستا заминаҳои бозғаймоду устувори бунёди аркони давлатдорӣ милли гузошта шуд. Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳи бунёди давлати ҳуқукбунёд, соҳибхитёр, демократӣ, дунявӣ ва ягонаро пеш гирифта дар як муҳлати кӯтоҳи таърихӣ соҳиби Конституция, Нишон, Парчам, Суруди миллий, асёри миллий ва тамоми рӯкнҳои давлатдорӣ милли гашт.

ИСТИҚЛОЛИЯТ
ВА ВАҲДАТИ МИЛЛӢ

Яке аз саҳифаҳои дигари муҳиму дурахшони таърихи навини давлати ҷавони Тоҷикистонро ин ба имзо расонидани Созишномаи умумии истикфори сулҳ ва ризоияти миллий 27 июни соли 1997 дар шаҳри Москваи Федератсияи Россия ташкил медиҳад. Ба имзо расидани созишномаи мазкур як гардиши куллиро дар роҳи расидан ба ваҳдати сартосарӣ, таъмини сулҳи деринтизор ва амалисозии ислохотҳои низоми давлатдорӣ рӯи кор овард. Пас аз имзои санади мазкур шуруъ ба инчониб дар мамлакат марҳилаи нави қорҳои ободонию созандагӣ ва барқарорсозӣ фаро расида, азнавсозии тамоми соҳаҳои хоҷагии халқи мамлакат вуъсати тоза пайдо карданд.

Бо дарназардошти зарурат ва бо мақсади ба талаботи рушди замон мувофиқ гардонидани воқеияти ҳаёти ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон давоми солҳои соҳибхитёрӣ давлатӣ ислохоти конституционӣ амалӣ карда шуда, ба Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон тағйироту иловаҳо ворид карда шуданд. Аз ҷумла, 26 сентябри соли 1999, 22 июни соли 2003 ва 22 майи соли 2016 бо роҳи гузаронидани раъйпурсии умумихалқӣ ба Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон тағйироту иловаҳои дахлдор ворид карда шуда барои хифзи манфиатҳои миллат, давлати тоҷикон ва таъмини

амалишавии ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд шароитҳои арзандаро ба миён оварданд. Мазмуну моҳияти тағйироту иловаҳо ба Қонуни асосии кишвар, пеш аз ҳама таъмини сулҳу ваҳдати миллий; таъмини рушди бемайлони соҳаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии ҷомеа; баланд бардоштани сатҳи сифати зиндагонии мардум; мусоидат намудан ба рушди минбаъдаи равандҳои демократикунории ҳаёти ҷомеа, ҳуқуқу озодиҳои инсон ва қафолати риояи хифзи онҳо; таҳкиму тақмили асосҳои конституционии ҳокимияти давлатӣ, рӯкнҳои асосии он, муқаммалу самаранок гардонидани низоми мақомоти давлатӣ; мутабиқ гардонидани матни Конституция ба қоидаҳои нави имлоӣ забони тоҷикӣ ва истилоҳу меъёрҳои санадҳои ҳуқуқӣ байналмилалӣ ташкил мебуданд.

Дар замони соҳибхитёрӣ давлатӣ дар ҳаёти ҳуқуқии кишвар дастовардҳои азим ба вуқӯъ пайвастанд. Бо вучуди гуногунрангӣ ва сершумории қомебӣ-ву музаффариятҳо, ба назари мо — 1) эълони Истиқлолияти давлатӣ; 2) баргузори иҷлосияи таърихӣ XVI-уми Шӯрои Олӣ; 3) қабули Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон; 4) ба имзо расидани Созишномаи истикфори сулҳ ва ризоияти миллий; 5) амалисозии ислохоти конституционӣ; 6) ислохоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Тоҷикистон; 7) тақмили фаъолияти ҳуқуққозонӣ; 8) қабули қонунҳои миллий; 9) эътирофи инсон, ҳуқуқу озодиҳои ӯ ҳамчун арзиши олии таъсири заминаҳои ҳуқуқиву инсти-тутсионии хифзи ҳуқуқи инсон; 10) қабули Концепсияи сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2018 аз бузургтарин дастовардҳои ҳаёти ҳуқуқии ҷомеаи тоҷикон дар даврони истиклол ба ҳисоб мераванд.

ИСТИҚЛОЛИЯТ
ВА СИЁСАТИ
ХОРИҶИИ
МАМЛАКАТ

Сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон низ дар замони соҳибхитёрӣ ба пешравии назаррас қомеб гашт. Дар натиҷаи амалисозии сиёсати сулҳҷӯна ва бомароми хориҷии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо назардошти манфиатҳои миллий Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун қисмати ҷудонопазирӣ ҷомеаи ҷаҳонӣ имрӯз аз ҷониби 180 давлатҳои дунё ба расмият шинохта шуда, бо онҳо робитаҳои устувори дипломатӣ ба роҳ мондааст. Бо азму талошҳои пайгиронаи Сарвари маҳбуби Ватанамон Тоҷикистон дар дунё ҳамчун давлати ташаббусқори халли як қатор масъалаҳои хусусияти глобалидошта эътироф

шудааст. Бо шарофати заҳматҳои ҳаста-нопазирӣ ин абармарди сахнаи сиёсат Тоҷикистонро ҷаҳон шинохт, миллати тоҷик дар дунё муаррифӣ гашт, ово-зи тоҷик ба гӯши аҳли башар расид ва садои тоҷик аз минбарҳои баланди со-змону ташкилотҳои бонуфузи байнал-милалӣ танинандоз гашт. Чойи фахр аст, ки аксарияти ташаббусҳои Прези-денти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон оид ба халли масъа-лаҳои глобалии сайёра, ҳосатан оид ба оби тоза, таъмини амният дар Афғо-

овард, ки дар чор фасли сол миёни та-моми минтақаҳои кишвар рафту ома-ди сокинони он таъмин карда шавад. Бунёди роҳҳои байналмилалӣ барои пайвастиҳои бемайлони Тоҷикистон ба кишварҳои дунё ва бозори ҷаҳонӣ заминаҳои мусоид фароҳам овард.

ИСТИҚЛОЛИЯТ
ВА ЭҶҲӢ АРЗИШҶОИ
МИЛЛӢ

нистон, пешгирии обшавии пирахҳо ва дигар мушкилоти экологӣ аз ҷониби Созмони Миллалӣ Муттаҳид бо қаноатмандӣ қабул шудаанд. Давлати Тоҷикистон муаллифи чор ташаббуси бузург дар соҳаи об, аз ҷумла «Соли байналмилалӣ оби тоза 2003», «Даҳсолаи амалиёти байналмилалӣ «Об барои ҳаёт» солҳои 2005-2015», «Соли байналмилалӣ ҳамкорӣ дар соҳаи об, соли 2013», «Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор» солҳои 2018-2028» мебошад, ки имрӯз дар сатҳи ҷаҳонӣ пазируфта ва амалӣ шуда истодааст. Роҳбари давлати тоҷикон бо тӯфайли фаъолияти густурдаи сиёсати хориҷӣ ва ташаббусҳои созандаи сатҳи байналмилалӣ дар арсаи байнаминлаӣ, ҳосатан миёни роҳбарони кишварҳои пешрафтаи ҷаҳон ва минтақа нуфузу эътибори баландро соҳиб буда, барои муаррифии шоистаи Тоҷикистон ба ҷомеаи ҷаҳон хизматҳои беназирро анҷом дода истодаанд.

Дар даврони истиклоли давлатӣ чихати бунёди давлати иҷтимоӣ ва зина ба зина боло бурдани сатҳи зинадагонии мардуми кишвар қорҳои шоиста анҷом дода шудаанд. Яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати иҷтимоӣ Ҳукумати кишварро ин таъмини шароити арзанда ва муносиби зиндагонии хуррам ва пурнишоти мардуми кишвар, дастгирии ҳамешагии маъёбону ятимон, бепарасторону бенавоён ва қафолати таъмини ҳуқуқу озодиҳои конститу-тсионии инсон ва шаҳрванд тақшил медиҳад. Бо қаноатмандӣ ва изҳори хушнудӣ месазад қайд намуд, ки мар-думи сарбаланду заҳматқашӣ тоҷик дар асоси роҳандозии сиёсати бобарор ва дурбинонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар тамоми самтҳои фаъо-лияти давлатӣ ба дастовардҳои беназир арзишманд муваффақ гашт. Дар зами-наи амалисозии ин ҳадафҳои олии саба-ди истеъмолии мардуми кишвар ғани гашта ба ҳар як ҳонадони тоҷик дастур-хони пур аз нозу неъмат таъмин гарди-дааст. Гузашта аз ин бунёди таъмир ва ба истифода додани роҳу нақбҳои нав ба-роӣ раҳӣ аз бунбасти коммуникатси-онӣ мусоидат намуда, имкон фароҳам

Ҳамзамон дар самти эҳё ва эҳти-роми суннату арзишҳои миллий, зинда гардонидани номи шахсиятҳои барҷа-стаи таърихӣ, муттафакирони оламшӯ-мули тоҷикӣ форс, чехраҳои шинох-таи динӣ ва аҳли илму адаб хизматҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон беназиранд. Иқдомҳои амалинамудаи Пешвои мил-лат дар ин ҷода беихтиёр ба шинохт ва эътирофу эҳтироми дастовардҳои таърихӣ миллати тоҷик, гиромидошти мероси бою пурғановати ниёгонамон, густариши хувияти миллий ва боло раф-тани ғуруру нангу номуси меҳанпарастӣ мусоидат намуданд.

Таъмини сулҳ, ваҳдати сартосарӣ, ризоияти миллий, оромии субот дар ҷо-меа, ҳомӯш қардани ҷанги шаҳрвандӣ, аз вартаи нестӣ ва парокандагӣ наҷот додани давлату миллати тоҷик, бар-гардонидани тамоми гурезагони иҷборӣ ба Ватан, боло бурдани сатҳи некуах-волии мардум, таъмини рушди устуво-ри соҳаҳои ҳаёти иқтисодиву иҷтимоӣ, амалишавии ҳадафҳои стратегии ки-швар, бунёди ҷомеаи адолатпарвар ва боло бурдани мақому манзалати Тоҷи-кистон дар арсаи байналмилалӣ аз бу-зургтарин хизматҳои тақдирсозеанд, ки дар дарозии 31 соли Истиқлолияти давлатӣ аз ҷониби Сарвари давлат таъ-ба хиради азали ва дастгирии ҳамачони-баи мардуми сулҳпарвар ва кадршиноси тоҷик анҷом дода шудаанд.

Моро зарур аст, ки бо дарназар-дошти вазъи мураккаби ҷамъиятию сиёсии ҷомеаи ҷаҳонӣ, авзои қуно-нии минтақа, таъсири паёмадҳои ногувори раванди ҷаҳонишавӣ ва таҳаввулотҳои босуръат тағйирё-бандаи замони муосир беш аз ҳар вақти дигар атрофи сиёсати боба-рори Пешвои муаззами миллат мут-таҳид гашта, чихати хифз ва ни-гаҳдошти арзишҳои истиклоли дав-латӣ, тақлили сазовори бузургта-рин ҷашнвораи миллий - 35-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва амалишавии ҳада-фҳои стратегии мамлакат самара-нок фаъолият намоем.

Шаҳри Кӯлоб. Бинои маъмурии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ. Утоқи кории 314. Соат ба вақти маҳаллӣ 09:01. Хамсинф, дӯст ва бародарам Саймузаффар Шарипов бо телефон тамос гирифт ва аҳволпурсӣ намуда, ишора кард, ки масъули таҳияи меҳрнома ба ифтихори 85-солагии муаллима Ямокова Зумрад Додочоновна мебошад.



ЯМОҚОВА ЗУМРАД
ДАДОЧОНОВНА

Изхор дошт, ки агар нигоштае дар васфи муаллимаи азиз дошта бошам, ирсол намоям, то дар меҳрнома чо намоянд. Ба ёдам омад, ки ташаббускори тачлили мутантани зодрузи муаллима дар хошияи ҳамоиши илмие банда будаму замони садришинии факултети ҳуқуқшиносӣ ба унвонии тамоми ниҳодҳои марбута, хоса ниҳодҳои қудратӣ шахсан мактуби иттилоотӣ ирсол намуда будам. Ба Саймузаффар гуфтам, ки дар сарғаи чунин иқдомҳо будаму нахост чизе нанависам. Дар ҳоле ки ҳамаи устодони факултети ҳуқуқшиносии ДМТ-ро самимона дӯст медорам ва барояшон эҳтироми хоса коилам.

Ҳаёту фаёлият, рӯзгори ибратомӯз, гуфтаҳои нигоштаҳо, таҷрибаву таҳлилҳо, ҳулосаҳои қоромадугиреҳкушои пирони қор, аҳли зиёву хирад, устодони ҷавҳаршинос, бузургони арсаи илму маърифат, дар воқеъ, барои наслҳои таърих, фарзандон, шогирдон шамъу ҷароғи зӯлматситез, равшангари ҳаёт, зиёафрӯзи рӯзгор, ахтари раҳнамои шабҳои тор, василаи фатҳи қуллаҳои мақсуд, мавқеи бонуфузи иҷтимоӣ, моёи ҳаёти шоистаи инсонӣ ва ифтихороти боландагист. Ин нуқтаи назар дар суҳбати Пешвои муаззами миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон хуб таҷассум ёфтааст:

«Зиёиёни асили мо равшангарони воқеии ҳаётанд, ки дар пешрафти рӯзгори иқтисодиву иҷтимоӣ ва фарҳангиву маънавии ҷомеа, тарғиби анъанаҳои миллӣ, таълиму тарбияи насли наврас, ба камол расонидани инсонии комил ва рушди неруи инсонӣ нақши арзанда мебозанд».

Боиси хушнудист, ки чун поси кирдори неки гузаштагони бофазлу соҳибтамаддун, имрӯз низ дар ҷомеаи мо омӯзгорону устодони сарсупурдаву пурқоре дар ҷодаи илму маорифи кишвар аз ҳазонаи гуҳаррезии донишу малакаи хеш нурпошӣ мекунанд ва дар атрофи худ шогирдонро чун парвонаҳо ҷамъ овардаву дарси хештаншиносиву ватандӯстӣ, ободкориву созандагӣ, садоқат ба меҳану сарзамини аҷодӣ меомӯзанд. Умри бобарақати худро сарфи таълиму тарбияи наслҳои миллат ва парвариши кадрҳои миллӣ намуда, дар таълиму тарбияи онҳо заҳмати синасӯз мекашанд.

Вакте чехраи гарму мубораки муаллимаи азиз, собикадори соҳаи маориф ва илми кишвар, омӯзгори ноқуқбаёну олими дақиқнигор, фидоии касбу муштоқи шогирдон, устоди аршаду соҳибмактаби Донишгоҳи миллӣ, яке аз поягузори фанни хатшиносӣ дар илми криминалистикаи тоҷик, хатшиноси беназиру гиреҳкушои тафтишот, дорандаи медали «Собикадори меҳнат» (1987), Аълочии маорифи халқи Ҷумҳурии Тоҷикистон (1994), Корманди шоистаи Ҷумҳурии Тоҷикистон (2008),



профессор Ямокова Зумрад Додочоновна дар зехну тасаввур ба тобиш меояд, қалбро эҳсоси фараҳмандиву сурур аз хотироти неку рангин фаро мегирад.

Соли таҳсили 2004-2005, замоне ки дар курси 4 таҳсил мекардем, аз фанни криминалистика равоншод Ҳалимов Салим Ҳалимович ба мо дарси лексионӣ мегуфтанд. Баробари оғоз шудани дарсҳои амалӣ, гурӯҳи «А»-ро, ки банда шомили он будам, муаллима Ямокова Зумрад Додочоновна бар дӯш гирифтанд. Ҳарчанд шахсияти ин муаллимаи ҳалиму меҳрубон солҳои пешин низ барои мо ошно буд, вале дидору шиносоии наздики мо бо ин бонуи хирад, шахсияти фарҳефта, устоди муътабару соҳибмактаб маҳз аз ҳамин марҳила оғоз гардид. Ҳар дарси муаллима пахлуе аз хислатҳои наҷиби инсоният касбии эшонро барои мо донишҷӯён ошкор менамуд. Шахсан барои банда дар ин синну сол, ин қадар бо шавқ дарс гуфтан, ба зиндагӣ бо муҳаббат назар андӯхтан, ҳастии худро бахри донишҷӯ

бахшидан, фидоии касбу кори хеш будани муаллима ниҳоят на танҳо илҳомбахшу рӯҳафзо буд, балки муъҷиза менамуд.

Муаллима Ямокова З.Д., ки муаллифи зиёда аз сад асари илмӣ-тадқиқотӣ ва илмӣ-методӣ мебошанд, бо фаъолияти пурсамари илмӣ-тадқиқотӣ ва педагогии хеш дар инкишофи фанни криминалистикаи тоҷик, омодагии мутахассисон дар ин самт саҳми бузург доранд.

Инак, даҳаи 7-ум аст, ки дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон фаъолият дошта, чун устоди факултети ҳуқуқшиносӣ бо шавқу рағбати рӯзафзун ба шогирдон дарс мегӯянд. Ба ҳазорон-ҳазор дастпарварони факултети ҳаққи бузурги устодӣ дошта, барои тарбияи омӯзгорони ҷавон, баёни тавсияҳои муфид ба онҳо ҳамеша омодаанд. Бисёр масъалаҳои экспертизаи судии дастнавис, методикаи экспертизаи хатшиносӣ, хатшиносии криминалистӣ, ки аз мавзӯҳои асосии тадқиқоти илмӣ муаллима мебошанд, дар кишвари мо маҳз дар таълифоти муаллима

так» мерафт. Ба устод гуфтам, ки ҳама дар васфи муаллима суҳанҳои табриқӣ ироа доранд, устод Раҳмон-ака ҳам аҷиб саргузаште қисса карданд, ки ба персонажи Шумо иртибот дошт. Як даромада муаллимаро табриқ мекард. «Шогирд, ростӣ дар ҳамин андеша қарор дорам. Зумрадро бо хуни ҷигар тарбия кардем, интизориҳои зиёде аз ӯ доштем, декани факултет буданд. Бачам, росташа гӯям, баъзан одамони ноҳаляф дӯстони ҷониро бо ҳам душман месозанд... Ҳеч ғайрат надорам, ки даромада ҳам бахшиш пурсаму ҳам табриқ кунам муаллимаро...» Ҳарчанд исрор варзидам, талош кардам, вале устод розӣ нашуданд. «Писарам, шумо аз паси қоратон шавед, ман вақт ёфта ё ба ҳамин ҳамоиш даромада табриқ мекунам, ё ба таври алоҳида». Тасвири ин манзара шояд барои банда амонат бошад, ки устод Ҳалимов С.Ҳ. муаллимаи гиромӣ Ямокова З.Д.-ро эҳтиром мекарданд, ҳаққи устодӣ доштанд ва дар қалб барои ким қадом қазияе азми бахшишпурсӣ доштанд.

Шеваи бархӯрд, лаҳни дарсгӯӣ, самимияту эҳтиром, гузашту бахшиш, иқдомҳои бузургону пирони қор ҷиҳати эҷоди фазои солими фаёлият татриқ ва донишандӯзӣ барои мо наслҳои баъдӣ, дастпарварон ва устодони факултети ҳуқуқшиносӣ моёи ибрату омӯзиш ва пайравӣ буда, маҳз бо тавсияву роҳнамоӣ, татбиқи панду ҳикматҳои эшон дар роҳи илму таълим ва фаёлияти идориву роҳбарӣ марҳилаҳоеро паймудаем.

Муаллимаи азишу меҳрубон, олими пурмахсул, фидоии роҳи таълиму тарбия, омӯзгори асилу заҳматталаб, зиёии воқеиву маорифпарвари хирадафрӯз, бонуи хирад, донишманди бофазлу соҳибмактаб, профессор Ямокова З.Д.-ро ба муносибати ҷашни фарҳундаи мавлудашон, ки ба санаи 1-уми сентябр рост меояд, самимона, бо як ҷаҳон меҳру муҳаббат табриқ гуфта, барояшон саломатӣ, офияту осоиш, шуълаи рӯзафзунӣ меҳру муҳаббат ба дарсу шогирдон таъминно менамоем.



Дилшод РАҲМОН
д.и.х., профессор, ректори
Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи А. Рӯдакӣ

Истиқлолият — сарманшаи оромию субот ва осудагии хонадони ҳар як тоҷику тоҷикистонӣ ва пайроҳаи давлатсозии Пешвои миллат

Санаи 9-уми сентябри соли 1991 абадан дар саҳифаҳои таърихи навини давлатдории миллӣ бо ҳарфҳои заррин сабт хоҳад шуд, зеро дар ин рӯзи муборак ҶТ расман Истиқлолияти давлатии худро эълон намуд ва кишвари мо ҳамчун узви комилҳуқуқи ҷомеаи ҷаҳонӣ аз ҷониби давлатҳо ва созмону ташкилотҳои бонуфузи байналмилалӣ расман шинохта шуд. Ин санаи тақдирсоз сарманшаи оромию субот, тинчию осудагӣ, хушбахтию хурсандии ҳар як тифл, болидагии модарон, дурахши насли ҷавон, умеду армони пиру ҷавон ва ояндаи дурахшони миллат гардида, ба тоҷикон ва мардуми шарифи Тоҷикистон озодиву соҳибхитиёро ҳада намуда, имконият фароҳам овард, ки баъд аз ҳазорсолаҳо дубора ба бунёди аркони давлатдории миллӣ камари Ҳиммат банданд.

Дар ин марҳилаи кутоби таърихӣ ва пайроҳаи давлатсозии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, миллати тоҷик ва мардуми шарифи Тоҷикистон ба дастовардҳои беназир ва арзишманде ноил гардид, ки садсолаҳои пеш дар афкори ҷомеаи мо тасаввурнопазир менамуданд.

АЗ ҶУМЛА:

— **хотима додан ба ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ ва таъмини фазои сулҳу оромӣ дар мамлакат, ки дар он рӯзҳои басо душвор орзуи армони ҳар як фард маҳсуб меёфт.** Воқеан, солҳои аввали ба даст овардани истиқлолият барои сокинони мамлакат бисёр душвор ва дардовар буд. Чунки самараниҳоли истиқлолиятро наҷашида, дар мамлакат ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ оғоз гардид, ки дар пайи худ оқибатҳои бисёр ҳузнангезро ба миён овард.

— **сарварии миллату давлатро бар душ гирифтани Пешвои миллат.** Дар шароити беандоза мураккаб ва пешгӯинашавандаи соли 1992 роҳбарии давлатро Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти ҶТ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба зимма гирифта, барои хотима бахшидан ба ҷанги ҳонумонсузи таҳмилии шаҳрвандӣ тамоми тадбирҳои ояндасозро сармашки кори худ қарор дод, то ки сулҳу субот ва оромии ҳамешагӣ дар мамлакатаи мо танинандоз гардад. Аз ин рӯ, бояд иброз дошт, ки барангехтани кинаву адоват, низои миллӣ, наҷодӣ, динӣ, ки барои вайрон кардани осудагии мардуми кишвар равона мегардад, амали ношоиста ва ночавонмардона буда, осон ба назар мерасад, аммо таъмини сулҳу салоҳ ва осудагии мардум қорест басо мушқил ва мураккаб.

— **Ваҳдати миллӣ.** Дастоварди ғурағиши замони соҳибистиклолии мамлакат расидан ба ваҳдати саросарӣ дар кишвар аст. Новобаста аз он ки миллати тоҷик ва мардуми сарбаланди Тоҷикистон ба истиқлолияти комил шарафёб



ИСТИҚЛОЛИЯТ – ПОЙДЕВОРИ ДАВЛАТИ ОЗОДУ СОҲИБИСТИҚЛОЛ



Нурулло ҚУРБАНАЛИЕВА
декани факултети
ҳуқуқшиносӣ, дотсент

гардиданд, монеаҳои ҷиддие сари роҳи амалишавии ормонҳои ҳазорсолаи ин миллати кӯҳанбунёд гардиданд. Дар як муддати кӯтоҳ, бо сӯиистифода аз мавҷуд набудани қувваи мутаҳидкунандаи мардум ва таъсири кишварҳои хориҷии манфиатдор як қатор ғуруҳҳо, ҳизбҳо ва созмонҳои мухталифи ғайриқонунӣ таъсис ёфта, роҳи расидан ба иттиҳоди сарҷамъӣ, ҳамдилию якмаромӣ, суботу оромии сокинони кишварро бастанд. Аммо, новобаста аз ин мушқилиҳои бамиеномада, бо ҳираду заковат ва фарҳанги волои инсонӣ миллати тоҷик ва мардуми Тоҷикистон зери роҳбарии сарвари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба иттиҳоди ягонагӣ ва сарҷамъии миллат ноил гардида, заминаи бунёди ҷомеаи орому осударо дар мамлакат ғузоштанд. Ҳамин тавр, Созишномаи истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ 27 июни соли 1997 ба тасвиб расид ва фазои осудаҳои ба хонадони ҳар як сокини кишвар баргашт. Аз ин рӯ, нақши Ваҳдати миллӣ дар эҳёи давлатдорӣ миллӣ басо муҳим арзёбӣ мегардад ва яке аз арзишҳои

муқаддаси замони соҳибистиклолӣ маҳсуб меёбад. Дар шароити ҷаҳонишавӣ ва бархурди тамаддунҳо, афзоиши кирдорҳои экстремистӣ террористӣ, доман паҳн кардани ташкилотҳои экстремистӣ террористӣ ва маблағгузориҳои ин созмонҳо, аз сатҳи ғуруҳу ташкилот ғузариш ба ғасби ҳокимият ва идоракунии давлат аз ҷониби ташкилотҳои террористӣ хатарафзо, зарурати боз ҳам мутаҳид шудану ҳифз кардани Истиқлолияти давлатиро дучанд мегардонад. Барои нигоҳдошти Истиқлолият ва муқовимат ба ҷунин падидаҳои манфии замони ҷаҳонишавӣ роҳу равиш ва мактаби давлатдориро талаб мекунад.

— **бунёди мактаби давлатдорӣ Эмомалӣ Раҳмон.** Мушоҳидаҳои оқилона ва дурандешона ифодагари он аст, ки баробари ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон сарвари давлат интиҳоб гардид ва барои бунёди давлати навини Тоҷикистон талошҳои арзишмандро анҷом доданд. Аз ин рӯ, қайд кардан мумкин аст, ки маҳз Пешвои миллат роҳи давлатсозиро пеша намуда, таҷрибаю ғайолияти роҳбарии ӯ мактаби бузургест, барои сохтани ояндаи дурахшони миллату давлат.

— **ба миён омадани андешаи миллӣ.** Бо шарофати Истиқлоли миллӣ андешаи миллӣ ба миён омад. Акнун олимону мутафаккирони мамлакат вобаста ба дилхоҳ масъалаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ ибрази андеша намуда, дар пешравии Тоҷикистони соҳибистиклол нақши худро меғузоранд. ҶТ ҳамчун давлати демокративу ҳуқуқбунёд барои ғустариши институтҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ имкониятҳои басо фаррохро ба вучуд овард. Имрӯз дар симои ҳар як сокини мамлакат фарде бо тафаккури созғору ояндабин мушоҳида мешавад, ки дар ҳама мавридҳо, новобаста аз шароити манфиатҳои миллиро ҳимоя мекунанд. Маҳз истиқлолият

имконият фароҳам овард, ки дар кишвар як қатор қонунҳои сирф миллӣ — Қонунҳои ҶТ «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд», «Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» қабул гардиданд, ки дар худ андешаи миллиро инъикос менамоянд.

— **узви СММ гардидани ҶТ.** Ба ҳайси узви комилҳуқуқи СММ пазируфтани ҶТ қомеъии бузурги замони истиқлол аст. Чунки ҶТ ҳамчун давлати мустақил эътироф гардида, дар ин раванд, ҳамкорӣҳои худро ба давлатҳо ва ташкилотҳои байналмилалӣ бе мамониат ба роҳ мемонад. Ҳамчунин, СММ дар роҳи расидан ба Ваҳдати миллӣ, таъмини сулҳу субот, дастгирии табақаҳои эҳтиёҷманди кишвар дар солҳои басо душвор қумакҳои ба шардустона анҷом додааст. Шомили СММ гардидани ҶТ имконият фароҳам овард, ки дигар ташкилоту созмонҳои байналмилалӣ муносибатҳои дучонибаро бо ҶТ ба роҳ монда, дар рушди соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ саҳми худро ғузоранд.

— **таъсиси Артиши миллӣ.** Артиши миллӣ ниҳоди асоси ҳифзи соҳибистиклолии кишвар доништа мешавад. Маҳз Қувваҳои мусаллаҳи ҶТ, ки дар вазъияти душвори ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ таъсис дода шуд, дар таъмини низоми тартибот ва ҳифзи арзишҳои миллӣ, муқовимат бо ташкилоту созмонҳои ҷиноятӣ нақши босазо ғузоштааст.

— **қабули Парчам, Нишон ва Суруди миллии ҶТ,** ки муаррифгари кишвар дар дохил ва хориҷ ба ҳисоб меравад. Маҳз тавассути ин аркони миллӣ кишвари моро мешиносанд ва ин муқаддасоти миллӣ муаррифгари мамлакат дар сатҳи байналмилалӣ маҳсуб меёбанд.

Дар ин радиф, кишвари мо ба дастовардҳои бузурги миллӣ қомеъ гардид, ки имрӯз таъминкунандаи фардои дурахшони миллату давлат доништа мешавад.



САДОҚАТ БА МИЛЛАТ – УМРИ БАРДАВОМИ ИСТИҚЛОЛИЯТ



Вокеан, дар рӯҳияи меҳан-парастии ҳештаншиносӣ, ифтихор аз гузаштаи худ, эҳтиром гузоштан ба арзишҳои миллӣ тарбия намудани кишри ҷавони кишвар яке аз самтҳои муҳимми сиёсати имрӯзаи Ҳукумати мамлакат махсуб меёбад. Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ҳамчун боргоҳи бузургӣ илму маърифат ва ҳазинаи ғураи миллат дар роҳи амалигардонии ҳадафҳои олии Ҳукумати мамлакат талошҳои беинтихоро анҷом медиҳад. Зеро дар симои насли ҷавони кишвар ояндаи миллату давлат тасвир ёфтааст. Дастгирии ин кишри ҷомеа, замина гузоштан ба ояндаи дурахшони кишвари махбуб — Тоҷикистони соҳибистиклол доништа мешавад. Маҳз талошу роҳнамоии ректори Донишгоҳ ва устодону кормандони ин боргоҳи муқаддас буд, ки дар даъвати баҳории сафарбар гардидан ба сафи Кувваҳои Мусаллаҳи ҚТ садҳо хатмқардагони донишгоҳ, аз ҷумла, хатмқунандагони факултети ҳуқуқшиносӣ ихтиёрӣ ба сафи Артиши миллӣ пайвастанд. Ин самарайи он

аст, ки Донишгоҳи миллӣ натавонанд дар самти тайёр кардани кадрҳои донишманд ва баландихтисоси кишвар саҳмгузор аст, балки барои тарбия кардани насли ҷавони ғайру ватандӯст ва ҳештаншиноси мамлакат нақши арзандаи худро мегузорад.

Хизмат дар сафи Кувваҳои Мусаллаҳ, ҳимояти марзҳои кишвар ва нигоҳ доштани оромиву осудатии мамлакат низ аз ҳудуди ҳуқуқшиносӣ ва садоят ба давлату миллати ҳар як шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон дарак медиҳад.

Бояд қайд кард, ки тибқи дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва ташаббусҳои шаҳрдории кишвар, муҳтарам Рустами Эмомалӣ таҷлили 31-умин солгарди Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сохторҳои гуногуни ҷумҳурӣ ба роҳ монда шудааст. Бо ин мақсад, санаи 5 сентябри соли равон бо ташаббуси роҳбарияти ХХДТ дар шаҳри Душанбе ва ноҳияи Шохмансур,



инчунин, ректори ДМТ чорабиниҳои фарҳангӣ-маърифатӣ дар Комендатураи ҳарбии Гарнизони шаҳри Душанбе баргузор гардид.

Зимнан таъкид шуд, ки зумрае аз хатмқунандагони Донишгоҳи миллӣ ба хоҳиши худ ба Комендатураи мазкур барои адои хизмати ҳарбӣ сафарбар гардида буданд ва пас аз су-

ханрони табрикоти меҳмонон, дар фазои тантанавӣ диплом, нишон ва тухфаҳои хотиравии донишгоҳ ба сарбозон — хатмқунандагон супорида шуданд.

Таҳияи
Саломзода Исроил
муовини декан оид
ба корҳои тарбия



МУКОФОТИ ДАВЛАТӢ МУБОРАК!



Санаи 25-уми август дар Қасри миллат Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба истикболи чашни 31-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба намоёндагони касбу кори гуногун, ки дар фаъолияти қорӣ натиҷаҳои назаррас доранд, мукофот ва унвону ҷоизаҳои давлатӣ супориданд.

Дар ин маросим, аз ҷониби Пешвои миллат Ректори ДМТ, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Хушвахтзода Қобилҷон Хушвахт

Ордени «Шараф» сарфароз гардониданд шуд.

Аз ин рӯ, Ректори донишгоҳ, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Хушвахтзода Қобилҷон Хушвахт ба муносибати сазовор гардидашон бо Ордени «Шараф» тахният гуфта, барояшон, қабл аз ҳама, умри дарози пурбаракат, тани сихату хотири шод, муваффақиятҳои зиёд, сари баланду хушбахтии ҷовидона, рузгори хушу босаодатро дар қору пайқории ҳаррӯза ба нафъи пешрафти Тоҷикистони азиз таманно дорем.

ҚАДРДОНӢ



Санаи 6 сентябри соли 2022 дар толори ДМТ аз ҷониби муовини Сарвазирӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон Сатториён Матлубахон Амонзода ба истикболи чашни 31-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба як қатор устодону кормандони донишгоҳ, ки дар фаъолияти қорӣ натиҷаҳои назаррас доранд, мукофот ва унвону ҷоизаҳои давлатӣ супорида шуд.

Дар ҳамин радиф, мудири кафедраи ҳуқуқи соҳибқорӣ ва тичорати факултети ҳуқуқшиносии ДМТ

Мирзозода Парвон Зайналобудинов бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тантанавӣ бо медали «Хизмати шоиста» сарфароз гардонид шуд.

Аз ин рӯ, садорат, ҳайати таҳририяи нашрияи «Минбари ҳуқуқшинос», устодон ва кормандони факултети ҳуқуқшиносии Мирзозода П.З.-ро бо ин рӯйдоди фараҳбахш табрик намуда, дар фаъолияти минбаъдаи илмию омӯзгориашон бурдборихо хоҳонанд.

Сино НОСИРЗОДА хатмкардаи факултет



Истиқлолият саодатномаи ҳар як халқу миллати сарбаланд аст. Махсусан барои миллати мо, ки дар тули таърих пастиву баландии зиёдро паси сар намудааст, истиқлолият бузургтарин неъмат аст. Аз ин рӯ, насли ҷавони имрӯза бояд фаромӯш насозад, ки бо захираи талошҳои қадимӣ абармардон ин неъмат барои мо арзонӣ шудааст. Дар таъмин сулҳ, ба даст овардани ризоияти миллӣ саҳми арзандаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон асосиву арзанда аст. Метавонам, имрӯз бо сарбаландӣ иброн намоям, ки аз хушбахтарин ҷавони даврони соҳибистиклолӣ ҳастам. Имсол, ман шӯбаи магистратураи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ-ро бо баҳои «аълоҳӣ» хатм карда, дар хидмати халқу Ватан камар бастам. Ин ва дигар дастовардҳои ҷавонони кишвар аз саодати истиқлоли Ватан аст.

ИСТИҚЛОЛИЯТ — УМЕДУ ОРЗӢИ НАСЛИ ҶАВОН

Авазхон НУРАЛИЗОДА хатмкардаи факултет



Истиқлолият барои мо ҷавонон рамзи олии ватандорӣ буда, бо ба даст овардани он тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ рушд намуданд. Аз ҷумла, бо баракати ин санаи муборақ ва соҳиб гардидан ба мустақилияти комили миллӣ мамлақати мо тавонист, ки ба ҳадафҳои стратегияи худ расад. ҚТ 9 сентябри соли 1991 ба истиқлол расид, аммо мутаассифона, миллати тоҷик ва мардуми Тоҷикистон ба он орзуву армони ҳазорсолаи

хеш, ки дар дил мепарвариданд, нарасид. Яъне, кишварро бухрони сиёсӣ фаро гирифт ва малакат дар вартаи нестшавӣ қарор дошт. Дар ин лаҳзаҳои душвор ва саргардонии миллат, наҷотбахши миллат ва мардуми кишвар Пешвои миллат ба сари ҳокимият омад. Дар як марҳилаи муайни таърихӣ оташи ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ ҳомӯш гардида, мардум ба озодиву соҳибистиклол будани кишвари худ итминони комил карданд. Чунки дар он рӯзҳои дахшатбор, боварноқарданӣ буд, ки дубора ин миллат ва ин мардум дубора соҳибӣ давлати хеш мегарданд. Ҳамаи ин, аз сиёсати пешгирифти Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ва мактаби давлатдорӣ ӯ дар роҳи эъмори давлати миллӣ бармеояд.

Оятулло ЮСУПОВ хатмкардаи факултет

Истиқлолият волотарин ва парзиштарин дастоварди давлату миллати тоҷик маҳсуб меёбад. Дар зарфи 31 соли соҳибистиклол гардидани ҚТ бо қумаку дастгириҳои Пешвои миллат, мардуми



сарбаланди кишвар ба қомебиҳои бузурги миллӣ ноил гардидааст, ки дар таърихи давлатдорӣ мо назари худро надоранд. Аз ҷумла, ҚТ ҳамчун аъзои қомилҳуқуқӣ қомеаи ҷаҳонӣ соли 1992 эътироф гардида, равобити ҳориҷӣ ва ҳамкориҳои бурунмарзии хешро бо давлатҳо, ташкилоту созмонҳои ҳориҷӣ ба таври озод ба роҳ мебаронад. Дар баробари ин, маҳз самарайи ба даст овардани истиқлол буд, ки соли 1994 шиносномаи миллат, яъне Конституцияи ҚТ қабул гардида, заминаи бунёди давлати ҳуқуқбунёд гардид. Минбаъд, соли 1997 Созишномаи истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ баста шуд, ки роҳи расидан ба сулҳу оромӣ дар мамлакат қушод. Ин вазъият боис гардид, ки соли 1999 дар кишвар ислоҳоти конституционӣ гузаронида шуда, дар асоси он тағйиротҳои ҷиддӣ дар ҳаёти идораи давлатӣ ба вуҷуд ояд. Аз ҷумла, таъсиси парламенти дупалатагӣ, қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва ғайра.

РАГУН - ПЕРВОИСТОЧНИК РАСШИРЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ И МЕЖДУНАРОДНЫХ ИНТЕРЕСОВ



Мухаммад РАХМОНЗОДА
и.о. заведующий кафедры
уголовного права и борьбы
с коррупцией
юридического факультета

ИЗ ТРАКТАТА ПО ИСТОРИИ «РАГУНСКОЙ» ГЭС

«Рагунская» ГЭС — девятая сверхху из серии гидроэлектростанций на реке Вахш, расположенная в районе 110 км к северу от г. Душанбе. Эта гидроэлектростанция имеет 6 агрегатов, мощность каждого из которых составляет 600 мегаватт. Плотина «Рагунской» ГЭС высотой 335 метров считается самой высокой плотиной в мире, а мощностью 3600 мегаватт (более 17 млрд кВт/ч) она станет крупнейшей гидроэлектростанцией в регионе, что в полтора раза больше, чем производственная мощность ГЭС «Норак».

Если посмотреть на историю «Рагунской» ГЭС, то её судьба очень сложна и полна природных и техногенных препятствий. На основе анализа источни-

ков становится ясно, что датой начала подготовительных работ к строительству этого огромного объекта считается 10 июля 1972 года. Строительство «Рагунской» ГЭС официально началось в 1976 году и продолжалось до 1987 года. По причине распада бывшего советского государства и навязанной в республике гражданской войной, строительство этого объекта затягивается на долгое время. Лишь через несколько лет обретения государственной независимости, становится возможным возрождение этой гидроэлектростанции.

Поскольку существовало несколько факторов, которые создавали естественные и искусственные препятствия для начала строительных работ на этой электростанции:

- в первую очередь, для начала строительных работ на Рагунской ГЭС, прежде всего, необходимо было то, чтобы Таджикистан достиг политической стабильности и международного признания, и отродно, что 9 сентября 1991 г. наша страна получила государственную независимость, а 2 марта 1992 г. был признан полноправным членом международного сообщества;

- во-вторых, для защиты этого стратегического объекта в стране необходимо было всестороннее обеспечение безопасности. Ибо исторические источники и взгляды некоторых специалистов свидетельствуют о том, что не все работы, выполненные в этом сооружении, были уничтожены естественным путем;

- в-третьих, для строительства «Рагунской» ГЭС нужны были огромные экономические и финансовые вложения. В частности, финансирование из государственного бюджета, у которого в первые годы обретения государственной независимости не было возможности обеспечить такое финансирование, и, отродно, что со временем эти возможности появились в стране;

Крупнейший объект века, крупнейший гидроэнергетический проект страны - Рагунская ГЭС была возрождена именно благодаря конструктивным инициативам, своевременным и реалистичным мерам основоположника мира и национального единства - Лидера нации, Президента страны, уважаемого Эмомали Рахмона. Сейчас в строительстве данного объекта работают 10 тысяч 517 рабочих и инженерно-технического персонала, в том числе 332 иностранных специалиста, 97 % которых составляют отечественные рабочие и специалисты. На реконструкцию, строительство и монтаж этой гидроэлектростанции в период с 2008 по 2021 годы из государственного бюджета и других источников было выделено более 31 миллиарда сомони, и эта цифра будет и дальше увеличиваться.

«РАГУН» И ЛИДЕР НАЦИИ

Славный народ нашей страны под мудрой и созидательной политикой Лидера нации приложил большие усилия для решения энергетических проблем и освещения домов каждого таджика и таджикстанца, и добился уникальных достижений в этой области. В частности, 29 октября 2016 года при участии Лидера нации, уважаемого Эмомали Рахмона началась церемония строительства плотины Рагунской ГЭС, а 16 ноября 2018 года — это день радости и счастья для жителей нашей страны, ведь именно в этот день было введено в эксплуатацию первый агрегат «Рагунской» ГЭС. 9 сентября 2019 года заработал второй агрегат «Рагунской» ГЭС, что стало памятным событием в жизни гордого народа страны. В действитель-

ности строительство и ввод в эксплуатацию первого и второго агрегатов «Рагунской» ГЭС доказало, что таджикский народ при мудрой политике уважаемого Главы государства Эмомали Рахмона способен на все и может преодолевать любые преграды. Не долгот тот момент, когда при постоянных усилиях Лидера нации и самоотверженным трудом таджикского народа поэтапно будет завершено строительство этого объекта века, а Рагунская ГЭС придаст новый импульс полноценной энергетической независимости, а всеми любимым наш Таджикистан превратиться в развитое и сильное государство региона.

«РАГУН» И СИТУАЦИЯ С ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ СТАБИЛЬНОСТЬ

В современных условиях развития мирового сообщества возникает потребность в том, чтобы человечество заботилось не только о себе, но и о природе, природных ресурсах, флоре и фауне, ибо именно эти ценности жизни ведут к здоровой жизни и долголетию человека. Мы можем уберечь эти ценности, лишь в том случае если обратимся к «зеленой экономике», то есть лучшим способом преодоления экологических проблем является строительство крупных сооружений, не наносящих вреда окружающей среде. Таджикистан, как независимое государство и член мирового сообщества, не выбрав в этом направлении нейтралитета, постоянно призывает международное сообщество не быть равнодушным к решению этой проблемы. С этой целью государство и Правительство страны предпринимают большие усилия, и постоянно стараются обеспечить здоровую среду обитания не только на территории республики, но и за ее пределами. Основоположник национального мира и единства — Лидер нации, Президент Республики Таджикистан уважаемый Эмомали Рахмон справедливо заметили, что «Таджикистан обладает огромными гидроэнергетическими ресурсами, что являются одним из основных источников возобновляемой энергии и производства «зеленой энергии». В нашей стране 98 процентов электроэнергии производится за счет использования водных ресурсов, а Таджикистан занимает шестое место на планете по доле производства «зеленой энергии».

На сегодняшний день в Республике Таджикистан построено и введено в эксплуатацию более 360 малых и крупных ГЭС, одним из которых является «Рагунская» ГЭС, целью создания которого является не только достижения энергетической независимости и защита окружающей среды, но и в период маловодья и засухи обеспечение населения региона чистой водой, которая является одной из других целей строительства объекта этого века.

«РАГУН» И МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРИЗНАНИЕ ТАДЖИКИСТАНА

Согласно экспертному анализу, Республика Таджикистан занимает восьмое место в мире по водным ресурсам, второе место среди стран СНГ и первое место в Центральной Азии. Уровень использования водных ресурсов в энергетических целях в настоящее время по стране составляет 7 %, а после ввода в



Эмомали МИРАЛИ
старший преподаватель кафедры
уголовного права и борьбы с коррупцией
юридического факультета

эксплуатацию Рагунской ГЭС к 2024 г. он достигнет 10,9 %, а к 2030 г. — 13,1 %. В этой связи можно говорить о том, что время от времени, с увеличением использования природных ресурсов, в том числе водных, повыситься статус и авторитет нашей страны на международной арене, который сыграет эффективную роль в решении экологических проблем региона.

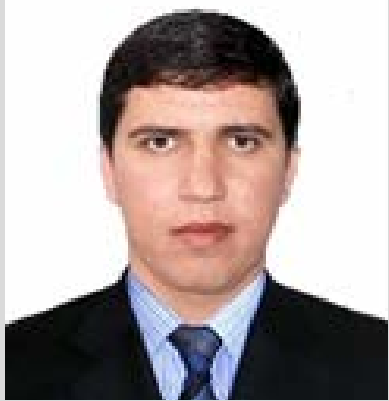
То есть за счет строительства и эксплуатации «Рагунской» ГЭС - РТ добьется ряда новых достижений на международном уровне. Включая:

- превратиться в страну, производящий зеленую энергию;
- будет признана страной, экспортирующей зеленую энергию в зарубежные страны;
- сыграет значительную роль в предотвращении засухливости и засухи в регионе, особенно в странах низовья;
- больше повыситься статус и влияние страны на международном уровне;
- будет сделан следующий шаг в направлении развития индустрии туризма в стране и привлечения отечественных и иностранных туристов;
- специалисты нашей страны станут конкурентоспособными на международном рынке в сфере строительства гидроэлектростанций, а Республика Таджикистан будет признана поставщиком опытных специалистов в зарубежные страны;
- отношения Республики Таджикистан с международными организациями будут еще больше расширяться, а инвестиции международных организаций в другие огромные объекты страны будут увеличиваться, что может привести к дальнейшему развитию и процветанию нашего дорогого Таджикистана.

«РАГУН» - НАЦИОНАЛЬНОЙ ЧЕСТИ

Мы полностью уверены, что славный народ Таджикистана, поддерживая мудрую и дальновидную политику основоположника мира и национального единства — Лидера нации, Президента Республики Таджикистан, уважаемого Эмомали Рахмона, внесут свой вклад на поле битвы чести нации, огромного дворца света - «Рагунской» ГЭС, когда с полным его строительством, наш всеми любимым Таджикистан выйдет на качественно новый этап своего развития, а будущие поколения будут наслаждаться и почитать нас своими благословениями на протяжении сотен лет. Потому что «Рагунская» ГЭС является пробным камнем национальной чести, условием дееспособности и стабильности государства и главным фактором обеспечения безопасности нации и государства Таджикистана.

СИПОС АЗ ДАСТГИРЬ, МУХТАРАМ РЕКТОР



Бо ташаббуси бевоситаи Ректори ДМТ профессор Хушвахтзода К.Х., дар пайравӣ аз сиёсати инсонпарваронаи Пешвои миллат ба муносибати чашни Истиқлолияти давлатӣ як қатор устодону кормандони Донишгоҳи соҳиби манзилҳои истиқоматӣ гардидаанд, ки ин барои онҳо бисёр хурсандибахш аст. Дар ин радиӣ, дар асоси дастури ректори Донишгоҳи банди Курбонов Сайфиддин ба хонаи истиқоматӣ сарфароз гардидам. Аз ин амали шоистаи мухтарам ректори Донишгоҳи бисёр шод гардида, кушиш менамоем, ки пайвасти пайи иҷрои вазифаҳои худ шуда, дар пешравии Донишгоҳи сахми назарраси худро гузорем.

Ҳамчунин, сипосу маннатдорӣ хешро ба мухтарам ректори Донишгоҳи профессор Хушвахтзода Қобилҷон Хушвахт мерасонам, ки пайвасти дастири устодон ва кормандони донишгоҳи буда, барои пешравӣ ва бештар гардидаи нуфузу эътибори ин муассисаи таълимӣ талошҳои самараоварро анҷом медиҳанд.

Сайфиддин КУРБОНОВ
қотиби садорати факултет

Баъди ба даст овардани Истиқлоли миллӣ, ҚТ ба як қатор дастоварду қомеъҳои бузург ноил гардид, ки дар инкишофи минбаъдаи давлату миллат нақши муассир гузоштанд. Чунки марҳила ба марҳила дар қомеа фозии оромию субот танинандоз гардида, шароитҳои мусоидро барои рушди устувори соҳаҳои гуногун ба бор овард. Аз ҷумла, дар ин марҳилаи таърихӣ яке аз дастовардҳои бузург дар солҳои аввали соҳибхитории давлатӣ ин қабули Конституцияи махсуб меёбад.

Мардуми шарифи Тоҷикистон 6 ноябри соли 1994 аз тариқи раъйпурсии умумихалқӣ бо тарафдорӣ аксарият Конституцияро қабул намуданд. Қабули Қонуни асосии кишвар боис гардид, ки дурномаи инкишофу пешрафти Тоҷикистон ҳамчун давлати демократӣ, соҳибхитӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва ягона муайян карда шавад. Маҳз дар ин санади олии ҳуқуқӣ бори нахуст ҳокимияти судӣ ҳамчун шоҳаи мустақили ҳокимияти давлатӣ эътироф карда шуд.

Мувофиқи Конституцияи ҚТ ҳокимияти судӣ мустақил буда, аз номи давлат ва аз тарафи судяҳо амалӣ мегардад. Мақсаду мароми ҳокимияти судӣ аз ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсону шаҳрванд, манфиати давлат, ташиклоти муассисаҳо, қонуниятро адолат иборат аст.

Дар асоси Конституцияи ҚТ соли 1995 силсилаи Қонунҳои конституционии ҚТ «Дар бораи Суди конституционӣ», «Дар бораи сохтори судӣ», «Дар бораи мақоми судяҳо дар ҚТ», «Дар бораи судҳои ҳарбӣ», «Дар бораи судҳои иқтисодӣ» ва «Дар бораи Суди Олии ҚТ» қабул карда шуданд, ки барои ташаккули низомии ягонаи судии кишвар заминаҳои мусоидро фароҳам оварданд. Аз ҷониби дигар, дар шароити басо мураккаби солҳои аввали соҳибистиқлоли кишвар санадҳои зикршуда боис гардиданд, ки тартиботи ҳуқуқӣ дар мамлакат устувортар гардида, мавқеи ҳокимияти судӣ густариш ёбад ва ба ин васила, адолати судӣ ба таври бояду шояд ба амал бароварда шавад.

Расо 31 сол пеш, 9 сентябри соли 1991 дар ҳаёти сиёсии кишвари маҳбубамон ҳодисаи басо фараҳбахше ба вуқӯъ пайваست, ки он абадан дар сафҳаи таърихи навини давлатдорӣ миллати тоҷик бо ҳарфҳои заррин сабт хоҳад шуд. Яъне, дар ин санаи муборак Тоҷикистон расман Истиқлолияти давлатии худро эълон намуд.

ИСТИҚЛОЛИЯТ – ТАҲКИМБАҲШИ ҲОКИМИЯТИ СУДӢ



Ҳамчунин, дар заминаи Паёмҳои Президенти ҚТ ба хотири таҳким бахшидани фаъолияти минбаъдаи ҳокимияти судӣ бо фармонҳои Президенти ҚТ аз 23 июни соли 2007, №271 «Барномаи ислохоти судӣ-ҳуқуқӣ барои солҳои 2007-2010» ва аз 3 январи соли 2011, №976 «Барномаи ислохоти судӣ-ҳуқуқӣ барои солҳои 2011-2013» тасдиқ карда шуданд ва тамоми нақша-чорабиниҳои таҳияшуда оид ба барномаҳои зикршуда амалӣ карда шуданд. Қабул ва амалишавии барномаҳои давлатӣ оид ба ислохоти судӣ дар кишвар шаҳодати ғамхорҳои рӯзафзуни Ҳукумати ҚТ ба фаъолияти судҳои Тоҷикистон буда, барои тадриҷан боло бурдани нуфузу эътибори онҳо дар

қомеа, ҳамчун ниҳоди қомеаи демократӣ хизмат менамояд.

Дар баробари ин, яке аз масъалаҳои муҳимме ки дар Паёми Президенти ҚТ аз 23 январи соли 2015 ироа гашт, ин тақвияти минбаъдаи ҳокимияти судӣ ба ҳисоб меравад. Бо мақсади таҳкими минбаъдаи ҳокимияти судӣ бо Фармони Президенти ҚТ аз 5-уми январи соли 2015, №327 Барномаи нави ислохоти судӣ-ҳуқуқӣ дар ҚТ барои солҳои 2015-2017 тасдиқ гардид. Барномаи мазкур бо мақсади идома додани ислохоти судӣ-ҳуқуқӣ дар кишвар, таҳкими минбаъдаи ҳокимияти судӣ, таъмини мустақилият, тақмили сохтор ва фаъолияти он, рушди қонунгузории соҳа қабул карда шудааст. Дар ин

раванд, бар асоси Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 9 июни соли 2016, №698 «Дар бораи барҳам додани Шурои адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон» фаъолияти ин ниҳод катъ гардид. Ин ташаббус бар он овард, ки салоҳияту ваколати сохторҳои судӣ боз ҳам васеъ гардида, мустақилияти худро зиёдтар эҳсос намојанд. Баъди барҳам додани Шурои адлия ваколати салоҳиятҳои он ба сохторҳои судӣ интиқол ёфт.

Ҳамзамон, бо фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 апрели соли 2019, №1242 «Барномаи ислохоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2019-2021» қабул гардид. Дар доираи Барномаи ислохоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2019-2021, бо мақсади иҷрои саривақтии санадҳои судӣ, бартараф намудани норасоӣҳо, баррасии одилона ва ҳолисонаи парвандаҳои ҷиноятӣ, таъмини ҳуқуқи шаҳрвандон, баланд бардоштани дониш, маҳорати касбӣ, масъулияти судҳо ва ба низомии электронӣ гузостани қорғузории судҳо мавриди баррасӣ ва ҳаллу фасли худ қарор гирифта, баҳри амалисозии онҳо нақша чорабиниҳои мақсаднок гузаронида шудааст.

Ҳамчунин, баҳри шаффофу ошкоро баргузор намудани мурофиаи судӣ, қафолати муҳокимаи одилонаи судӣ, густариши робитаи мақомоти судӣ бо ВАО, қонноқ гардонидани фаъолияти судӣ, таҳкими боварии шаҳрвандон ба ҳокимияти



Далер РАҲМОН
судия Суди ноҳияи Синои ш. Душанбе

судӣ санаи 25 июни соли 2021 тахти №1783 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи дастрасӣ ба иттилоот ба фаъолияти судҳо» қабул гардид. Бо қабули санади мазкур фаъолияти ҳокимияти судӣ дар самти ҳифзу ҳимояи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, манфиати давлат, ташиклоти муассиса, қонуниятро адолати судӣ самаранекро ба бор хоҳад овард ва таҳкими минбаъдаи ҳокимияти судӣ боз ҳам беҳтар ва ҳубтар мегардад.

Ҳамин тавр, ҳулоса қардан имконпазир аст, ки дар заминаи Истиқлолияти давлатӣ дар самти рушди фаъолияти ҳокимияти судӣ тағйиротҳои ҷашмрас ба амал омаданд ва онҳо қомеаи моро ба сӯйи бунёди давлати демократию ҳуқуқбунёд, ки дар он адолат мавқеи устувор дорад, роҳнамои мекунанд. Аз ҷумла:

- ҳокимияти судӣ ҳамчун шоҳаи мустақили ҳокимияти давлатӣ дар сатҳи Конституция, ки эътибори олии ҳуқуқӣ дорад, мустақкам гардид;
- ба ҳайси мақсади асосии ҳокимияти судӣ муайян қардани ҳимояи ҳуқуқу озодӣ, манфиатҳои қонунии шаҳрвандон ва таъмини қонуният;
- тасдиқ гардидани санадҳои байналмилалӣ аз ҷониби ҚТ дар самти ба амал баровардани адолати судӣ;
- фароҳам овардани дастрасии ҳар як шаҳрванд ба ҳифзи судӣ ва ғайра.



Ардашер МУРОДЗОДА
судия Суди ноҳияи Шохмансури ш. Душанбе

Истиқлол – рамзи озодист! Озоди фаъолият ва андешаи ояндабахш барои ин миллату давлат!

Воқеан, барои ҳар як миллату давлат истиқлолу соҳибхитӣ бисёр падидаи муҳим махсуб меёбад. Ҳушбахтона, миллати тоҷик ва мардуми Тоҷикистон 9 сентябри соли 1991 ба ин дастоварди беандоза арзишманд ноил гардид. Новобаста аз мураккабии замон, ки бо дасисаву муҳаббат душманони миллат бар сари мардуми шарифи мамлакат мо омад, шуълаи умед ба онҳаи дурдаст хомӯш нагардида, мардум бо сарвари Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба сӯи ояндаи некбахш ҳаракат

ҲОКИМИЯТИ СУДӢ – ПАДИДАИ ЗАМОНИ СОҲИБИСТИҚЛОЛӢ

карда, кишварро аз вартаи нестӣ ва миллатро аз сарғаҳи нобудӣ раҳониданд. Дар ин раванд, давра ба давра, соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ рӯ ба инкишоф ниҳода, пояҳои давлатдорӣ мустақкамтар гардиданд. Мавқеи мақомоти давлатӣ дар қомеа баланд гардида, барои танзими муносибатҳои ҷамъиятӣ нақши фаъоли худро мегузоштанд, то ки қомеа рӯ ба беҳбудӣ ниҳад.

Яке аз сохторҳои, ки баъди ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ бунёд гардид, ҳокимияти судӣ ба шумор меравад. Ҳокимияти судӣ ҳамчун шоҳаи мустақили ҳокимияти давлатӣ маҳсули замони истиқлол аст. Зеро расидан ба истиқлолият ва бунёди давлати навин шароити мусоид фароҳам овард, ки мақомоти судӣ дар доираи салоҳиятҳои худ адолати судиро ба амал бароварда, ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрвандро ҳифз намојанд. Заминаи асоси ҷунин салоҳиятҳо Конституцияи ҚТ ба ҳисоб меравад, чунки дар моддаи 5-и Конституцияи ҚТ муқаррар шудааст, ки инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои ӯ арзиши олии мебошанд.

Давлат дар ҳама марҳилаи таърихӣ ба шоҳаи ҳокимияти судӣ така карда, баамалбарории адолатро ба дӯши ин шоҳаи ҳокимияти давлатӣ гузоштааст. Аз ин лиҳоз, бо баробари соҳибистиқлол гардидани ҚТ ва қабули Конституция дар кишвари

мо низ амалигардонии адолат ба зиммаи ҳокимияти судӣ воғузор гардид, ки ин аз боварию эътимоди давлат ба ин шоҳаи ҳокимияти давлатӣ аст. Бояд қайд намуд, ки дар давраи соҳибистиқлолӣ дар кишвар барномаҳои ислохоти судӣ-ҳуқуқӣ қабул гардида, давра ба давра, қонунгузорӣ оид ба ташкил ва фаъолияти ҳокимияти судӣ тақмил ёфта, ба сохтори он тақвият бахшида шуд.

Дар баробари ин, дар моддаи 5 Конституцияи пешбинӣ мегардад, ки ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрвандро давлат эътироф, риоя ва ҳифз менамояд. Эътироф гардидани ҳуқуқу озодиҳои инсон дар он ифода мегардад, ки давлат тавассути қонун ҳуқуқу озодиҳои табиӣ инсонро ҳамчун

арзиши олии меҳисобад ва барои ҳифзи ин арзишҳо сохторҳои алоҳида, аз ҷумла, мақомоти судӣ ташкил медиҳад. Ҳамчунин, Конституция вазифаҳои асосӣ ва шаклҳои ташкил ва фаъолияти судҳоро ба таври пурра ба танзим даровардааст.

Мувофиқи моддаи 84 Конституцияи ҳокимияти судӣ мустақил буда, аз номи давлат ва аз тарафи судяҳо амалӣ мегардад. Дар сатҳи Конституция эътироф гардидани мустақилияти судҳо ва манъи даҳлат ба он оварда мерасонад, ки судҳо фаъолияти худро ба таври васеъ амалӣ гардонидани адолати судиро ба таври пурра дар қомеа татбиқ намојанд.

Баъди ба даст овардани



Истиқлолияти давлатӣ барои ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд дар ҚТ дар соҳаҳои гуногун мақомоти судӣ таъсис ёфтааст, ки низомии судии мамлакатро ташкил медиҳанд: Суди конституционӣ, Суди Олӣ, Суди Олии иқтисодӣ, суди ҳарбӣ, Суди ВМКБ, судҳои вилоят, шаҳри Душанбе, шаҳр ва ноҳия, Суди иқтисодии ВМКБ, судҳои иқтисодии вилоят ва шаҳри Душанбе.

Ҳамчунин, дар баробари ин, салоҳияти судҳои ҚТ дар самти ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон дар қонунҳои конституционӣ «Дар бораи Суди конституционӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон», «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва дигар санадҳои меъриҳои ҳуқуқӣ пешбинӣ шудааст. Дар санадҳои меъриҳои зикршуда, ваколати салоҳияти судҳо инъикос гардида, ҳангоми ба амал баровардани адолати судӣ меъёрҳои мазкур ба роҳбарӣ гирифта мешаванд.

Ҳамин тавр, метавон ҳулоса намуд, ки мақсад аз таъсиси ҳокимияти судӣ ин таъмини назму низом, пешгирии қирдорҳои зиддиҷамъиятӣ, амалисозии адолат дар қомеа, ба ҷавобгарӣ қаҳидани шахсоне, ки меъёрҳои қонунҳоро вайрон намуноанд, ба ҳисоб меравад. Истиқлолияти давлатӣ шароити басо созгор ба миён овард, ки боиси рушди инкишофи шоҳаи ҳокимияти судӣ дар мамлакат гардид.

THE ROLE OF EMOMALI RAHMON IN THE ESTABLISHING OF THE INDEPENDENCE

The great Tajik people have an ancient history. In the course of the centuries the people could overcome a lot of obstacles and at the same time lost a lot of valuable things. After the collapse of Somonid's state and in the period of Soviet Union, the Tajik people could get limited freedom, but full and real freedom was gained after the collapse of the Soviet State on September 9, 1991. All the people are aware that in the early years of the independence the country was involved in civil war by foreign interference. The loss of the nation and the country's collapse was too close. In such a difficult and responsive period when many politics decided to leave and save, their lives out of the country the acute need for an individual like our President Emomali Rahmon, who could

really bring peace, protect the country and the people and save the country from collapse, was felt.

The President of Tajikistan Emomali Rahmon still in the 16th session on November 19, 1992 courageously addressed the people of Tajikistan and promised the development and prosperity of the country, in particular, he said, «I swear to use all my experience and knowledge for restoration of peace and prosperity of my motherland and will strive for it. In order to achieve this goal, I am ready to sacrifice my life.»

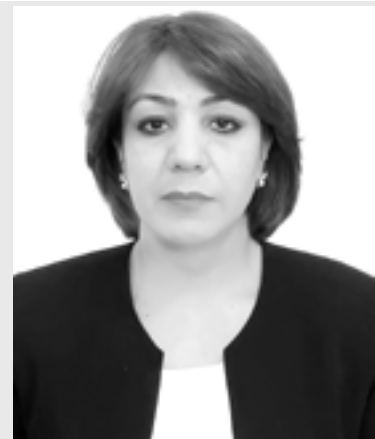
The years of Independence have shown the loyalty and correctness of our President Emomali Rahmon who has become highly regarded and favorite President of each Tajik in the world and became the leader of the whole nation who has really translated his promises into

practice.

Now our country has really changed and began to prosper. A lot of works has already been done as building roads, developments in the sphere of agriculture, construction of cultural facilities, modern high-rise buildings, schools, home for elderly and orphans, hotels and restaurants, hospitals, mills and factories and many other innovations, and this process is still going on. Thousand miles of roads and tunnels have been built, hydroelectric power stations in Tajikistan, which play an important role in the economy of the country brought into operation. The main and great achievement of Emomali Rahmon as the President of Tajikistan, without doubt, is the establishment of peace and national unity, the agreement of which was signed on June 27,

1997. National reconciliation of Tajik people became a model for many states in the modern globalized world and today it is studied by many countries throughout the world.

Therefore, it is encouraging that in the last month of the year, the Parliament of the Republic of Tajikistan has taken a very significant step to adopt the very timely Law «On the founder of peace and national unity — Leader of the Nation». This is exactly the missing link that guarantees the protection our society from all sorts of intrigues and provocations, political subversion in the future. Political stability and predictability are consistency and persistence, as we know, is an essential feature of business ethics, guarantees execution of signed commitments, incentives to attract domestic



Zarina NAZAROVA
The Head of department
of foreign languages

and foreign investments into the national economy. All investors want guarantees, so the uncertainty in political terms, discourage potential investors. At the same time, the political longevity, coupled with a clearly laid down long-term development strategies can become the engine of economic progress in the country.

INDEPENDENCE IS PROMINENT ACHIEVEMENT OF TAJIK NATION



Khurshedullo KAMOLOV
assistant of the Department
of criminal and anti-corruption law

The independence of the state is considered the highest and most valuable achievement of the Tajik people, and thirty-one years ago it was given to the Tajik people by the will of fate. The Tajik people for the second time after the millennium became the owner of their independent state and gained a special reputation in the international arena.

This joyful event took place at the beginning of September 1991, and September 9 was officially declared the Day of State Independence of the Republic of Tajikistan. This great blessing brought light and reason, love and fidelity, prosperity and freedom, harmony and coexistence, peace and eternity to the great Tajik people and Tajikistan.

For the glory of independence, the states of the world recognized the Republic of Tajikistan as a full-fledged international entity and establish friendly relations with it in all areas (political, economic, social, cultural etc.). Currently, Tajikistan is an independent subject of international law and maintains relations with 192 countries of the world directly or indirectly through international organizations.

Naturally, there is no social phenomenon or historical event occurs without any real basis, but a certain legal act basis for accepting

of it that the independence of the state cannot be excluded.

The first legal document that proclaimed the independence of the Republic of Tajikistan was the Declaration of Independence of the Republic of Tajikistan, adopted on August 24, 1990 at the Second Session of the Supreme Council of the SSR of Tajikistan (12th convocation). Article 1 of the Declaration considered the definition of the concept of State Independence - «the unity and sovereignty of state power throughout the territory of the Republic of Tajikistan and its sovereignty in external relations». This definition of independence was a serious step towards of full independence.

The events of August 1991 in the then capital of the USSR - the city of Moscow, the coup d'etat called the «SCES» (State Committee of Emergency Situations) and its defeat forced all the former republics of the USSR to consider the issue of their independence, taking into account the actual defeat of the USSR.

Consequently, Declaration of the Supreme Council of the Republic of Tajikistan «On the State Independence of the Republic of Tajikistan» at an extraordinary session of the Supreme Council of the Republic of Tajikistan on September 9, 1991 was adopted and throughout this document the state independence of the Republic of Tajikistan was recognized. After that, the Supreme Council of the Republic of Tajikistan adopted a special resolution «On the Declaration of State Independence of the Republic of Tajikistan», that is, this statement was legalized by the Resolution of the Supreme Council of the Republic of Tajikistan.

Thus, in the history of the state of Tajikistan, September 9, 1991 is acknowledged as the day of the founding of the Republic of Tajikistan. Every year on this significant day, Tajik society celebrates Independence Day on a special scale.

THE ACCOMPLISHMENTS OF THE LAW FACULTY IN THREE DECADES OF INDEPENDENCE

Apparently, the main core of every successful statehood throughout the history of humanity was the reliance of various states and empires' heads and societies created in clover civilizations on the rule of law. A society that has a full dependence on rules and regulations thrives in its internal and foreign policies and becomes economically sustainable, politically prosperous, militarily powerful, and diplomatically palmy and triumphant. Centuries ago, this theory of rule of law dawned on the first political science philosophers like Aristotle and Plato and they developed a clear understanding of how to create a state where people could live in peace and prosperity. Plato quote in quote mentions that: «If the law is the master of the government and the government is its slave, then the situation is full of promise and men enjoy all the blessings...».

Following the bright idea of complete rule of law in the country after gaining independence the newly elected Chairman of the Supreme Council, the Founder of Peace and National Unity, and current President of Tajikistan Emomali Rahmon from the very get-go realized the importance of building the just society which fully must depend on laws and regulations. Achieving this high goal brought about enormous duties and responsibilities for the Universities all around the republic to bring up the high-level specialized lawyers who could serve in the various law enforcement agencies and state organs to build a flourishing society. Particularly, the Law Faculty of Tajik National University as the high-profile bridge of knowledge has been functioning since 1949 and was given the function to prepare many candidates for the realization of the high goal of building a just society. Realizing the fact that empowering our modern statehood brought about a huge need for qualified specialists in various fields, including the highly educated lawyers on republic-wide and worldwide stage the



Doston ASOEV
assistant of the International
Law Department

faculty of law of TNU has gone through a sweeping change and focused on preparing lawyers with international qualifications as well as the internal demands.

The education in this palace of wisdom is conducted in three languages like Tajik, Russian, and English and it was the blessing of independent years that we, the people of Tajikistan as an inseparable part of the world community could focus on nation-building by seriously considering the preparation of both qualified professorship staff and well-educated students who could provide the bright future for our state. The faculty is the totally phenomenal bridge of knowledge in Tajikistan which employs 160 specialized academicians and around 122 of them, including 2 academicians of the Academy of Science of RT, 2 full members of the Academy of Science, 19 doctors of science, and professors, 51 docents (46 candidates of law sciences) 3 candidates of philology sciences, and 2 candidates of pedagogical sciences who are viewed as the achievements of the independent years.

The faculty has become a fabulous place of knowledge after gaining independence because of the 10 existing departments which prepare specialists for various fields of law including international law, law enforcement agencies, the state organs and law, juridical regulations of finance and debt,

protection of intellectual property, court procedural law and the most famous field of general law which has expanded fame all over the country.

With the dedication of the administration of law faculty, this place of knowledge now wields a comfortable library with thousands of juridical literature and people who have a passion to study law and do a degree from the Bachelor to the Ph.D. stage. The passionate students and professorship staff of the faculty publish thousands of articles, books, and textbooks annually which help the society educate themselves and know their rights and freedoms.

It is the big blessing of the independence years that the wide range of excelled students of the faculty are invited and employed by the various law enforcement agencies after their graduation in high profile jobs in the Supreme Court, General Prosecution, Ministry of Internal Affairs, Ministry of Foreign Affairs, Ministry of Justice, The State Committee of National Security, Anti-drug agency, Anti-corruption agency, and dozens of other organizations.

The law Faculty of TNU is the center of pundits of the republic where hundreds of people get education in juridical sciences, defend their dissertations, and contribute to the science and knowledge of the nation, and more importantly, it is the bridge of knowledge that is popular and famous for hundreds of its annual publications which educate society on their rights and freedoms and it helps Tajikistan with the high qualified lawyers who can be met in high profile jobs all around the republic. These achievements of the faculty have been gained thanks to the support of the President Emomali Rahmon and the painstaking works, sacrifices, and dedications of hundreds of its academicians and students who are proud to work for the prosperity of our homeland and will keep up in this path as the patriots of this beloved country and will make more and more contribution to build our positive image in the international arena.

ИСТИҚЛОЛИЯТ ВА РУШДИ ЧОМЕАИ ШАҲРВАНДӢ

Инсоният ҳамеша талоши онро менамояд, ки дар ҳамбастагӣ ва алокамандии байниҳамдигарӣ умр ба сар барад ва бисёре аз масъалаҳои ҳаётан муҳимми худро ҳаллу фасл намояд, ки инро чомеа менамояд. Чомеа шаҳрвандӣ бошад, чунин ҷамъиятест, ки дар он одамони озод зиндагӣ карда, ҳуқуқ, шаъну шараф ва кадр кимати шахс арзиши олий дошта, масъулияти байниҳамдигарии шахс ва давлат пайдор буда, дар бисёр масъалаҳо шаҳрвандон бе даҳолати давлат мушкilotу муваффақиятҳои худро ҳал менамоянд.

Чомеаи шаҳрвандӣ чомеаи озод, демократӣ, ҳуқуқӣ мебошад ва дар заминаи давлати ҳуқуқбунёд ташаккул меёбад. Чомеаи шаҳрвандӣ иттиҳоди афроди озод буда, дар он ҳар як фард озодона аз ҳуқуқҳои истифода мебарад, аз ҷумла, бо ғайрияти соҳибдорӣ машғул мешавад, озодона касбу корро интихоб мекунад, аз шаклҳои гуногуни молияӣ истифода мебарад, барои таъмини шароити зиндагӣ аз воситаҳои муайян истифода мекунад, яқоя бо дигарон иттиҳодияҳои ҷамъиятиро таъсис мекунад, ихтиёро-



на ба ин иттиҳодияҳо дохил мешавад ё аз онҳо мебарояд, дар ҳаёти давлат ва чомеа иштирок мекунад, тавассути иттиҳодияҳои ҷамъиятиро сиёсӣ дар ташкили мақомоти ҳокимияти давлатӣ иштирок мекунад, ғайрияти давлатро зер нозрат мегирад.

Унсuri аввалини чомеаи шаҳрвандӣ ин дастрасии халқ ба ҳокимияти давлатӣ мебошад, ки дар моддаи 6-и Конститутсияи халқи Тоҷикистон баёнгарӣ соҳибхитири ва

сарчашмаи ягонаи ҳокимияти давлатӣ эътироф гардидааст. Тибқи моддаи 8 Конститутсияи иттиҳодияҳои ҷамъиятиро ва хизбҳои сиёсӣ дар доираи Конститутсия ва қонунҳо таъсис меёбанд ва амал мекунаанд. Дар ин меъёри Конститутсияи гуногуни сиёсӣ ва мафкуравӣ эълон мешавад, ки асоси чомеаи шаҳрвандӣ маҳсуб меёбад. Ҳамчунин мутобиқи моддаи 12 Конститутсияи гуногуншакли молияӣ чун асоси иқтисодиёти

Тоҷикистон эълон мешавад, ки заминаи гуногуни ҳаёти иқтисодӣ, аз он ҷумла гуногуни молиятдорӣ дар чомеаи шаҳрвандӣ мебошад. Қафолатҳое, ки дар меъёрҳои Конститутсияи пешбинӣ мешаванд, барои таъмини озодии инсон, амалӣ гаштани ҳуқуқҳои шахс, рушди соҳибдорӣ, ғайрияти озоди иттиҳодияҳои ҷамъиятиро, ки унсурҳои чомеаи шаҳрвандӣ мебошанд, шароити мусоид фароҳам меоранд.

Асосан, раванди ташаккули чомеаи шаҳрвандӣ ва нисодҳои он ба давраи соҳибистиклолии Тоҷикистон рост меояд. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон масъалаи ташаккули чомеаи шаҳрвандиро пайваста зер тавачҷуҳ қарор дода, зимни яке аз суҳанрониашон зикр кардаанд: «Чомеаи шаҳрвандӣ — ин иттиҳоди фардҳои соҳибистиклолу озодандеш мебошад, ки ҳуқуқҳои муайян доранд ва ин ҳуқуқҳои онро ҳифз карда метавонанд». Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ташаккул ва инкишофи чомеаи шаҳрвандӣ шароити мусоид фароҳам оварда шудааст.

Бояд зикр намуд, ки дар солҳои истиқлолияти давлатӣ дар Тоҷикистон чомеаи шаҳрвандӣ ташаккул ёфта, намунаи нави робитаи байни давлат ва чомеаи шаҳрвандӣ роҳандозӣ шуда, сатҳи шури сиёсӣ ва ҳуқуқии шаҳрвандон баланд гардид.

Мукаддам ҲОМИДОВА
донишҷӯи соли 3



ҲИФЗИ ИСТИҚЛОЛИ МИЛЛӢ

Зикр бояд кард, ки 31 сол қабл ҚТ дар шароите қарор дошт, ки интиком ва нафрат ҷашми бисёр одамонро хира карда буд. Баъзе аз нафарон ба роҳзанӣ, талаву тороч, бетартибӣ ва дигар амалҳои зишт даст зада, чомеаро валангору хароб намуданд. Аз ин кирдорҳои ноҷавонмардона дар вучуди одамон, аз ҷумла қонун, қудакон ва хурдсолон тарсу харос авҷ гирифт. Қисмати дигар аз тарси он ки фардои онҳо, ояндаи кишварамон ҷӣ мешавад, ба кишварҳои хориҷӣ фирор намуданд. Дар ин давраи бесарусомониҳо ҳазорон одамон қони худро нисор намуданд, то ки насли имрӯза ва тифлакони беғуноҳ хандаи беғам намуда, озодона, бетарсу бим ба умр ба сар баранд.

Дар ин шароити басо мураккаб ва пеши ҳамаи ин хунрезихоро гирифтани шахси оқилу доно ва қордон лозим буд. Дар ҳамаи хангом, ба рӯи сахнаи сиёсӣ ҳомии миллат Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои муаззами миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон омад. Боиси ифтихор аст, ки ин марди далер ба қавлаш амал карда, тамоми қувваи худро барои тинчиву амонӣ сарф намудааст. Ӯ шабу рӯз қӯшиш ба харҷ дод, ки кишварро аз ин бухрон, аз ин ваҳшоният раҳо намояд. Нақшери, ки ин марди Худодод дар таърих иҷро намуд, қасе ин қорро карда наметавонист ва ин нақшест, ки дар таърих садсолаҳо, ҳазорсолаҳо ва як умр боқӣ хоҳад монд.

Пешвои миллат дили пок ва

оғӯши падаронаи худро ба рӯи мардум боз намуда, онҳоро ба сулҳбандиву ёру бародаршавӣ дават мекунад, ки ин кишварро аз вартаи ҷанг раҳой бахшанд. Дуруст аст, ки террористон ин шахро талаву тороч, бераҳмӣ бемисл ва ба харобазор табдил доданд, аммо душманиро бо душмани рӯйпӯш карда намешуд.

Қобили эътимод аст, ки мардуми ин кишвар фарзанди оқилу доно ва далер — Пешвои миллатро дӯст медоранд эҳтиром мегузоранд ва барои ободиву пешравии Ватани азизамон сахми арзандаи худро мегузоранд.

Фаридун ТОШЕВ
донишҷӯи соли 2

Садорат, ҳайати омӯзгорон, қормандон ва донишҷӯҳои факултети ҳуқуқшиносӣ аз ғавти нобахангоми устодони соҳибмақаб — академик Тоҳиров Фозил Тоҳирович, дотсент Азизқулова Галина Сулаймоновна ва номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор Абдуллоев Неъмат саҳт андӯхгин буда, ба аъзои оила, ҳешу ақрабо, ёру дӯстони устодон аз даргоҳи Яздони пок сабри ҷамил хоҳонанд.

РУҲАШОН ШОД БОД





Хикматулло САИДОВ
мудир кафедраи ҳукуки
байналмилалӣ

Имсолмиллатисохибфархангу сарбаланди тоҷик 31-умин солгарди Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро тачлил менамояд.

Барои миллати тоҷик истиқлолият ормони чанд насли он хисоб мешуд ва дар қарни XX давлати вохид бо номи Тоҷикистон дар низоми муносибатҳои байналмилалӣ арзи вучуд кард.

Тавре мусаллам аст, 9 сентябри соли 1991 дар таърихи миллати тоҷик рӯйдоди бузургу хушаста ба вуқӯ пайваст — Ҷумҳурии Тоҷикистон аз расидан ба истиқлоли худ ба ҷаҳониён пайғом дод ва ҳамчун давлати мустақил ворида сахнаи муносибатҳои байналмилалӣ гардид. Зеро дар ин рӯз изҳороти Шӯрои Олии ҚТ «Дар бораи эълон шудани истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» қабул гардид, ки дар он омадааст: «Дар муносибатҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сифати субъекти мустақили ҳукуки байналмилалӣ баромад намуда, дар ғайрияти барои ноил шудан ба сулҳи пойдор, барҳам додани аслиҳаи ядрӣ ва дигар аслиҳаи қатли ом, роҳ надодан ба истифодаи қувва дар ҳалли бахшо ва ихтилофҳои байни давлатҳои соҳибхитӣ савӣ намуда, ҳамкориҳо байни онҳо дар ҳалли масъалаҳои ҳаматарафа, ки дар назди башариат истодаанд, вусъат медиҳад». Ҳамчунин дар Қарори Шӯрои Олии ҚТ «Дар хусуси дохил кардани тағйироту иловаҳо ба Ёълумияи истиқлолияти ҶШС Тоҷикистон» оварда шудааст, ки «Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун субъекти мустақили

НАҚШИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ ДАР ТАҲКИМИ ИСТИҚЛОЛИЯТИ ДАВЛАТИ

ҳукуки байналмилалӣ бо давлатҳои хориҷӣ алоқаҳои дипломатӣ, консулӣ, тичоратӣ ва дигар робитаҳоро барқарор менамояд, бо онҳо мубодилаи намоёндогони салоҳиятдорро анҷом медиҳад ва шартномаҳои байналмилалӣ менамояд». Бояд ёдовар шуд, ки аҳамияти ин санадҳои сиёсӣ-ҳуқуқӣ дар он мебошад, ки Ҷумҳурии Тоҷикистонро ҳамчун субъекти ҳукуки байналмилалӣ ба оламиён муаррифӣ намудааст. Сарвари давлати Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон 29 сентябри соли 1993 нахустин бор аз минбари Созмони Милалӣ Муттаҳид суҳан ронда, ҷомеаи ҷаҳониро бо ҳадафи сиёсии сулҳҷӯна ва таҳкими тақвияти ҳамкорӣ бо кишварҳои дӯсту сулҳпарвари ҷаҳон ошно намуд.

Дар ин росто, каме баъдтар, соли 1994 бо роҳи раъйпурсии умумихалқӣ қабул шудани Конституция ва интихоби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон боиси боло рафтани эътибори байналмилалӣ давлат гардид. Конституция Ҷумҳурии Тоҷикистонро давлати соҳибхитӣ, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва ягона эълон намуда, ҳалки Тоҷикистонро қисми ҷудонашавандаи ҷомеаи ҷаҳонӣ

муаррифӣ кард, баробарҳуқуқию дӯстии тамоми миллати халқиятҳо ва бунёди ҷомеаи адолатпарварро аз ҷумлаи ҳадафҳои воқеии давлат эълон намуд.

Дарвоқеъ, барои ба истиқлоли комил расидану ҷун давлати мустақил эътироф гардидани Тоҷикистон захираи талошҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои муаззами миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон беназиранд. Бояд гуфт, ки дар муддати яксоли истиқлолият аз соли 1991 то соли 1992 Ҷумҳурии Тоҷикистон бо 48 кишвари хориҷӣ робитаҳои дипломатӣ барқарор намудааст. Вале мутаасифона, сар задани ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон ба ҳаёти озоишта ва раванди инкишофи босуръати робитаҳои хориҷӣ ҳалали ҷиддӣ расонд. Он замон вазъи ноороми сиёсӣ ва даргириҳои дохилии шаҳрвандӣ садҳо ҳазор одамонро маҷбур сохт, ки тарки ватан намуда, ба дигар кишварҳо фирор намояд. Вазъияти бамаломатаи он давра Ҷумҳурии Тоҷикистонро қариб буд, ки ба партави парокандагӣ парешонӣ оварда расонад. Хушбахтона, дипломатияи тоҷик тавассути сиёсати дурандешо-

на ва амалгарои худ бо сарвари Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои муаззами миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар як муҳлати кӯтоҳи таърихӣ тавонист, ки Тоҷикистонро ба як давлати вохид, аҳолии парокандаи онро дар ин сарзамин сарҷамъ, низоми давлатдорӣ ғалаҷшударо эҳё, нуфузи эътибори давлати Тоҷикистонро дар радиои кишварҳои мутамадин муаррифӣ ва сулҳу суботро дар кишвар барқарору таъмин намуд. Бинобар ин, саъю талоши пайгиронаи Пешвои миллат барои барқарории сулҳу субот ва сарҷамъии миллӣ басо нодир ва арзишманд арзёбӣ мегарданд.

Имрӯз Тоҷикистон бо 126 кишвари ҷаҳон муносибатҳои дипломатӣ барқарор намуда, 161 давлат Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистонро расман эътироф кардааст. Барои ғайрияти муассир ва пайгирӣ пайвасти манфиатҳои миллии Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ марҳала ба марҳала шабакаи густурдаи намоёндогҳои дипломатӣ ва консулгарии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷ аз давлат ба вучуд оварда шуданд. Гузашта аз он, Тоҷикистон узви зиёда



Убайдулло ОДИНАЕВ
ассистенти кафедраи
ҳукуки байналмилалӣ

аз 50 созмонҳои минтақавӣ ва байналмилалӣ буда, аз арзишҳо ва мановфеи миллӣ дифоъ мекунад, дар масоили ҷаҳонӣ назари худро матраҳ месозад.

Дар ин хошия бояд гуфт, ки Пешвои муаззами миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон муаллифи чор ташаббуси бузурге мебошанд, ки дар сатҳи ҷаҳонӣ амалӣ шудаанд ва баъзеи онҳо амалӣ шуда истодаанд: «Соли байналмилалӣ оби тоза, 2003», даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои ҳаёт, 2005-2015», «Соли байналмилалӣ ҳамкорӣ дар соҳаи об, 2013» ва даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор, 2018-2028». Ташаббусҳо дар соҳаи об, пеш аз ҳама, ба таҳкими ҳамкорӣ ва танзими муносибатҳо дар ин соҳаи ҳаётан муҳим нигаронида шуда, мавзӯи обро аз ҷаҳонҷӯбаи ғайриши классикӣ ва кӯҳнашудаи он раҳо карда, назари навро дар истифодаи захираҳои оби минтақа талқин менамоянд. Ин аз он гувоҳӣ медиҳад, ки ҷаҳониён Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар ҳалли масъалаҳои масоили глобалӣ ва таъсиргузор мешиносанд.

Бо ифтихор метавон гуфт, ки дар муддати кӯтоҳи таърихӣ дар роҳи таҳкими рукҳои давлати воқеан соҳибистиқлол, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва иҷтимоии Тоҷикистон иқдомҳои муассир ба вуқӯ пайваста, самтҳои асосии сиёсати дохиливу хориҷии давлат, бо дарназардошти манфиатҳои миллӣ муайян шудаанд.



ПОЯНДА БОД, ИСТИҚЛОЛИЯТИ МО!

9 сентябри соли 1991 ҚТ расман ҳамчун давлати соҳибистиқлол дар харитаи сиёсии ҷаҳон мавқеъ пайдо намуд ва ин санаи фароҳахш рӯзи Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон эълон гардид. Аз ҳамаи вақт то имрӯз ин санаи муборак барои миллати тоҷик иди муқаддас маҳсуб мешавад. Аммо, ҳеҷ гоҳ фаромӯш набояд кард, ки миллати тоҷик ва мардуми Тоҷикистон ба қадом роҳ ба ин дастовард расиданд. Роҳе, ки бисёр душвор ва пурмашаққат, лекин ояндабахш буд. Бо роҳбарӣ, талошҳои ҳастаонапозир ва хиради азияли Пешвои миллат мардуми шарифи Тоҷикистон ба ин рӯзҳои ободу осуда расидем.

Ин хислати тамаддунофарӣ, давлатсозӣ ва даъват ба оромӣ осудагии мардум аз қадим ҳамрадиҳои гузаштагонӣ мо буд ва ин раванд то

ба ҳол идома дорад. Аз ҷумла, ниёгони мо бо талқини афкори пурарзиши «пиндори нек» бехтарин ва равшантарин орзуву омили инсоният ва рукҳои ахлоқи ҳамидаро басо орифона ифода намуданд, ки ин каломҳои пурхикмат дар тӯли асрҳо барои ташаққули арзишҳои солими башардӯстона хидмат кардааст. Ҳамин буд, ки мардуми сарбаланди мо дубора ба Истиқлолияти давлатӣ расид.

Бояд зикр кард, ки даврони Истиқлолият барои мо имкони воқеӣ фароҳам овард, ки роҳи имрӯзу ояндаи миллат ва пешрафти минбаъдаи кишвари азиямонро ба сӯи ҷомеаи демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ интихоб намоем.

Истиқлолият барои мо рамзи олии Ватану ватандорӣ, бузургтарин неъматҳои давлатсозӣ, давлатдорӣ мустақил, қору пайкорҳои пайгиронаи созандагӣ, азму талошҳои фидокоронаи расидан ба истиқлолияти сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангиро омузонда, меъёрҳои ҷомеаи шаҳрвандиро таҳким бахшид ва дар як вақт ҳаёти озодонаи ҳар фард ва олитарин дараҷаи бахту саодати воқеии миллатро таъмин намуд.

Ҳамин тавр, ибраз бояд дошт, ки маҳз бо шарофати истиқлолияти давлатӣ ва ташаббусҳои ҳастаонапозирӣ Пешвои муаззами миллат дар тӯли 31 соли Истиқлолияти давлатӣ Тоҷикистони азизи мо ба як қатор дастовардҳои

назаррас шарафёб гардид: Тоҷикистон ҳамчун давлати мустақил дар харитаи сиёсии ҷаҳон пайдо шуд; хотима ёфтани ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ; бунёди мактаби давлатдорӣ Пешвои миллат; рушди низоми қонунгузорӣ дар мамлакат, аз ҷумла, қабули Конституцияи замони соҳибистиқлолӣ; ба миёни омадани тафаккури нави миллӣ; расидан ба ҳадафҳои стратегии мамлакат; мавқеи байналмилалӣ пайдо кардани ҚТ ва ғайра.

Дар ҳамаи минвол, зикр бояд кард, ки Истиқлолу озодӣ падидаи нодир барои миллати тоҷик ва мардуми Тоҷикистон буда, барои хифзи он тамоми кушишҳои худро ба харҷ диҳем, то ҷаҳми бади



Умедҷон ҒАНИЗОДА
ассистенти кафедраи
ҳукуки судӣ ва назорати
прокурорӣ

душман ба сӯи давлати мо нашавад ва арзишҳои ин дастоварди бузургро ҷун ғавҳараки ҷашм нигоҳ дорем.

ИСТИҚЛОЛ – ОМИЛИ
РУШДИ ҲОКИМИЯТИ СУДӢ

Истиқлол ҳамчун рамзи озодӣ, сулҳ ва ҳамраӣ бехтарин наъмат аз ҷониби тамаддуни башарӣ шинохта шудааст. Маҳз тавассути истиқлоласт, ки инсоният худро хушбахт ҳисоб карда, пайваста дар инкишоф ва талоши дигаргунӣ қуллӣ мебошад. Истиқлолро метавон ба сифати рӯкни асосии соҳибхотирӣ давлат донист, зеро эътирофу шинохти давлат аз ҷониби субъектҳои ҳуқуқи байналхалқӣ маҳз аз ин падида сарчашма мегирад. Асосгузори сулҳ ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат Президенти маҳбуби кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон “Истиқлолро ҳамчун шиносномаи ҳастии давлати қомилҳуқуқ ва соҳибхотирӣ тоҷикон дар ҷомеаи ҷаҳонӣ маънидод кардааст, ки низомии давлатдорӣ, сиёсати дохилию хориҷӣ, сиёсати иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии хешро мустақилона пеш мебарад”.

Бо ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ дар мамлакатамон заминаҳои бозғаймӣ ташкиливу ҳуқуқӣ ва иқтисодӣ иҷтимоӣ дар самти тақвият ва густариши минбаъдаи соҳаҳои муҳталифи ҳаёти ҷомеа, аз ҷумла ҳокимияти судию адолати судӣ рӯи қор омаданд. Бояд гуфт, ки дар натиҷаи татбиқи мақсаднок ва бомароми ислохотҳои судӣ-ҳуқуқӣ дар кишвар шароити мусоиду мувофиқ барои фаъолияти ҳокимияти судӣ дар самти ба амал баровардани адолати судӣ фароҳам оварда шуданд.

Яке аз заминаҳои муҳим ва тақдирханда дар самти инкишофи низомии судӣ ин қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 6 ноябри соли 1994 ба ҳисоб меравад, ки барои ислохотҳои ҳокимияти судӣ қадами навро гузошт. Махсусан дар моддаи 9-и Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар гардидани меъёри

“Ҳокимияти давлатӣ дар асоси таҷзияи он ба ҳокимияти қонунгузор, иҷроия ва судӣ амалӣ мегардад”, далели он мебошад, ки аз ин пас ҳокимияти судӣ дар ба амал баровардани вақолатҳои худ яке аз шоҳаҳои мустақили ҳокимияти давлатӣ мебошад.

Воқеан, пойдеории давлату ҷомеа ва бақои он ба ҳокимияти судӣ эҳтиҷ ва пайвастагии ногусастанӣ дорад. Дар ин замина ин омил муайянкунанда тақозо менамояд, ки пайваста ҳокимияти судӣ таҳким ва густариш ёбад. Дар ташаккулу таҳкими ҳокимияти судӣ, баланд бардоштани нақши суд дар ҳимояи ҳуқуқи озодаҳои инсон ва шаҳрванд, таъмини қонуниятӣ адолат дар кишвари мо қорҳои зиёде ба сомон расонида шудаанд. Аз ҷумла дар сатҳи конституционӣ мустақам гардидани ҳокимияти судӣ ба сифати шоҳаи алоҳида ва мустақил, инчунин давра ба давра қабул гардидани барномаҳои ислохотӣ судӣ-ҳуқуқӣ далели равшани ин гуфтаҳоаст.

Баъди қабулу тасдиқ гардидани барномаҳои ислохотӣ судӣ-ҳуқуқӣ дар кишвар як қатор тағйиротҳои назаррас дар соҳаи ҳаёт, шаклҳои фаъолият, таъсису ташкили ҷараёнҳои нава дар соҳаи болоии судҳо ва аз ҳама муҳим қабули қонунҳои нави соҳавӣ дар ин самт ва тақмили тақвияти онҳо ба миён омаданд, ки мо аз натиҷаҳои онҳо дар ҳаёти ҳаррӯза зими хифзи судии ҳуқуқҳоямон ба ғурагӣ огоҳ мебошем.

Бо мақсади тақмил додан ва самарабахш гардонидани фаъолияти ҳокимияти судӣ, дар муҳлати пешбининамудаи қонун сурат гирифтани муҳокимаи судӣ, саривақт ба роҳ мондани ҷараёни иҷроии санадҳои судӣ, баланд бардоштани малакаи касбӣ ва зехнии судьяҳо, қормандони дастгоҳи судӣ, фароҳам овардани шароити мод-

дию техникаи судьяҳо ва дигар масъалаҳо тадбирҳои зарурӣ андешида шудаанд.

Яке аз бахшҳои ислохотӣ судӣ-ҳуқуқӣ, ки дар барномаи давлатӣ зикршуда пешниҳод шуда буд ва он бевоқифа дар қонунгузорӣ муқаррар гардид, ин таъсис додани ниҳоди қоромӯз-судья мебошад.

Бо мақсади интиҳоб ва пешбурди номзадҳои арзанда ба вазифаи судьягӣ ниҳоди нава «қоромӯз-судья» таъсис дода шуда, ҷиҳати дар низомии судии кишвар ворид намудани он ба Қонуни конституционӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» тағйиру иловаҳои дахлдор ворид карда шуда, дар моддаи 1051 ин масъала ба таври асоснок сабт гардид.

Дар умум, вобаста ба фаъолияти ҳокимияти судӣ дар кишвар барномаҳои зерини ислохотӣ судӣ-ҳуқуқӣ қабул гардидааст:

- Барномаи ислохотӣ судӣ ҳуқуқӣ барои солҳои 2011-2013
- Барномаи ислохотӣ судӣ-ҳуқуқӣ барои солҳои 2015-2017
- Барномаи ислохотӣ судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2019-2021

Натиҷаҳои асосии ин марҳилаи ислохотро метавон ба таври мушаххас номбар кард:

- масъалаи маҳдуд намудани баррасии парвандаҳо дар Суд

Оли ва Суд Олии Иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба тариқи марҳилаи якум;

- васеъ намудани доираи салоҳияти судҳои марҳилаи қассатсионӣ;

- дар сатҳи қонунгузорӣ боз ҳам муқаммал гардонидани таъмини баробарҳуқуқии иштирокчиёни муқофиаи судӣ.



Самандар ҚАЛАНДАР
докторанти PhD-и
факултети ҳуқуқшиносӣ

Инчунин, дар марҳилаи зикршудаи ислохотӣ судӣ-ҳуқуқӣ як қатор тағйиротҳои муқаррар шудааст, ки дар оянда дар раванди ислохотӣ судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши бузургро мебозанд. Аз қабил тақвият бахшидан барои расонидани ёрии баландиқтисоси ҳуқуқӣ дар ҳамаи марҳилаҳои муқофиаи судӣ ва дар таҳрири нава қабул намудани Кодекси одоби судьяҳо, инчунин қабули Кодекси муқофиаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон аз зумраи онҳо мебошанд.

Аз ин рӯ, бахри таҳкими минбаъда ва ғиромидошти ин неъмат баҳо ҳар яки қорозарур аст, ки бо ҳисси масъулияти баланд ва дилу ниъти пок захмату меҳнат қашаи, пайваста донишҳои худро тақмил дода, онро аз таҳдиду хатарҳои ҷаҳони муосир хифз намоем.

Внутренние и внешние кризисы повлекли окончательный распад Римской Империи в 395 году. Нашествия, ослаблявшие и без того не отличавшуюся могуществом Западную Римскую Империю, привели к падению государства в 476 году. Среди её земель была и Италия, которая была оккупирована в этом же году остготами Одоакра. Германские государства-преемники Одоакра и Теодориха Великого продолжали использовать римскую административную машину.

В 535 году римский император Юстиниан вторгся в Италию, которая до него пережила почти двадцать лет разрушительной войны. Спустя 19 лет кровавая и затяжная война Остготского королевства и Византии завершилась. Преторианская префектура Италии, в числе которой был и Апеннинский полуостров, снова перешла под римский контроль в ходе готской войны. Ромеи, вышедшие победителями из этого противостояния, отныне могли приступить к послевоенному обустройству освобождённой Италии. Ввиду почти вековой оккупации возникла необходимость реинтеграции региона: возврата территории в границы государства вследствие её выхода из его состава, сопряжённый с процессом возвращения населению прежних прав и обязанностей, бывших до отторжения земли. Одним из предпринятых шагов стало издание 13 августа 554 года Юстинианом Прагматической санкции по запросу папы римского Вигилия, которая восстанавливала большую часть организационной Диоклетиана.

В данной статье анализируются через призму Прагматической санкции 554 года — нормативно-правового акта переходного периода — предпринимаемые реинтеграционные меры по включению Итальянских земель в состав Византии на правах непосредственного нахождения в государстве в качестве административно-территориальной единицы прямого подчинения императорской власти. В ходе проведения исследования автору из научных трудов удалось найти лишь статью З.В. Удальцо-

РОЛЬ ПРАГМАТИЧЕСКОЙ САНКЦИИ 554 ГОДА В РЕИНТЕГРАЦИИ
ИТАЛИЙСКИХ ЗЕМЕЛЬ В РИМСКУЮ ИМПЕРИЮ

вой «Прагматическая санкция Юстиниана об устройстве Италии». Обнаружить перевод памятника права и посвящённых данной теме свежих научных трудов на русском языке не удалось.

Документ преимущественно содержит нормы казуального характера. Его первостепенное значение — восстановление имущественных прав населения деокупированной территории, из этого же следует, что нормы имеют по большей части компенсаторный характер. Нормативно-правовой акт также имеет такие функции, как декларативная, правоохранительная, идеологическая, регулятивная, воспитательная, экономическая, политическая и коммуникативная. Документ также основан на конкретных принципах справедливости, актуальных в контексте исторической специфики общества.

Прагматическая санкция имела прежде всего цель поддержания и, при необходимости, восстановления посредством реституций имущественного состояния опоры власти, феодалов, сдававшей землю в аренду колонам и имевшей в своём подчинении множество зависимых людей, дабы заручиться поддержкой крупных собственников в сохранении нового порядка.

Документом чётко обозначается отношение к имущественному состоянию собственников и их социальному положению. Сохранялись права на имущество, дарованного королями остготов Амаласунтой, Аталарихом, Теодатом, а также Феодорой Августой, Сенатом или самими римлянами (ст. 1 и 8). Следующей статьёй пожалования тирана Тотилы, ввиду его нелегитимности, народного непризнания, признавались ничтожными (ст. 2). Отдельно делался акцент на его забвении позорной памяти (ст. 8 и 24). Легитимность пре-

дыдущих монархов также подтверждается статьёй 24, согласно которой сделки, совершённые в пользу государства до Тотилы остаются в силе, при условии, что никто не имеет права на то, чем владеет другой.

Статья 8 оставляла в силе и различные права арендаторов, к примеру, узурфруктов. Права прежних собственников восстанавливались не только посредством разъяснения порядка действий в случае утраты документов, подтверждающих имущественные права, но и отдельным напоминанием о недопустимости использования данного факта для ущемления их прав на собственность (ст. 3). В случае незаконного захвата имущества, оно подлежало обязательному немедленному возврату в руки законного владельца (ст. 4). Сделки по отчуждению имущества, совершённые под влиянием страха, признавались ничтожными (ст. 5). Из этого можно сделать вывод, что применялась фикция, согласно которой любая сделка, совершённая людьми, как-либо связанная с Тотилой, считалась совершённой под воздействием страха. Применялся также принцип *postliminium*: все права, в т.ч. и имущественные, освобождённым из плена возвращались в полном объёме. Устанавливались большие сроки давности, выше 30 лет (ст. 6). Всякие договоры, заключённые во время осады, сохраняли силу (ст. 7). Похищенные третьими лицами стада оккупантов, ранее принадлежавших законным владельцам, подлежали возврату первоначальным собственникам. Если хозяина установить невозможно, распределение происходило равномерно между потерявшими ранее стада в той же провинции (ст. 13). Рабочая сила, рабы или колонны, незаконно удерживаемые кем-либо, подле-

жали возврату их владельцам вместе с детьми, родившимися за прошедшее время (ст. 16). В случае кражи имущества из недвижимости, вор должен был вернуть его владельцу. Если имущество присоединено к другому, то обязывался заплатить владельцу компенсацию. Если есть копия документа, подтверждающего имущественные права, то она должна была передана владельцу для защиты своих прав. Если документ злонамеренно уничтожен, виновный в подлоге возмещал все связанные с этим убытки (ст. 21).

На основании данных положений можно сделать вывод, что важной целью было способствовать росту благосостояния вновь приобретённой территории посредством укрепления стабильности прав собственности на средства производства, что помогало росту экономики и, соответственно, приводило к увеличению налоговых поступлений в казну. О достижениях благоденствия народа отдельно говорит статья 14. Не менее важной задачей автор документа считал подкрепление легитимности своей новой власти с помощью законов, посредством оказания правового протекционизма своим подданным, тем самым укрепляя и увеличивая прочность поддержку со стороны основной опоры власти, свободных владельцев факторов производства, способных как-либо значительно оказывать влияние на власть, о чём упоминается в статье 21.

(Продолжение следует)

Шалегин Степан Павлович
студент 2 курса очной формы
обучения Северо-Западного
института (филиала) Университета
им. О.Е. Кутафина (МГЮА)



ИСТИҚЛОЛИЯТ – САРМАНШАИ АРМОНҲОИ МИЛЛАТИ ТОЧИК

Сарманшаи расидан ба ин рӯзҳои хурсандибаш барои миллати тоҷик ва мардуми Тоҷикистон Истиқлолияти давлатӣ аст. Маҳз ин санаи муборак, яъне 9 сентябри соли 1991 боис гашт, ки кишвари мо саҳибистиқлол гардида, роҳи расидан ба ҳадафҳои бузурги худро мустақилона интиҳоб намояд.

Дар он солҳои бисёр душвор, ба даст



овардани истиқлолият амали сахлу осон набуд. Ҳамадар гирдоби кашма-кашиҳои ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ ғарқ гардида буданд. Як қисмати шаҳрвандон ба кишварҳои ҳамсоя фирор карданд, як қисмати дигар бетарафиро ихтиёр намуданд, боқимонда ба ду сангар ҷудо шуда, даст ба гиребони ҳамдигар — ҳамшаҳр, ҳам миллат, ҳамватан гардиданд.

Ба ин васила, тамоми мақсаду мароми душманони миллати мо амалӣ шуд. Ба ниятҳои нопоку ғарбонаи худ расиданд ва сабаб ҳам дар он буд, ки тамоми ин кирдорҳои ношоиистаи худро бо дасти як зумра шаҳрвандони мо амалӣ сохтанд. Афроди бадҷаҳл, манфур ва фӯрӯхташудаи ҳоҷагони хориҷӣ барои манфиатҳои шахсии худ, аз баҳри фарзандони ин миллат, модардaronу ҳамсарон ва Ва-

тан гузашта, кишварро ба гирдоби бадбахтиҳо кашиданд. Аз ҳама бадтаринаш он буд, ки дар ҷунин шароити басо мураккаб қисмати дигар паи мансабталабии худ буда, барои расидан ба вазифа ба ҷи қорхое даст заданд. Маҳз ҳама қисмати мардум то ба имрӯз аз амалҳои худ даст накашида, ба ҳар васила меҳоханд, ки ба оромию суботи кишвари мо ҳалал ворид созанд.

Хушбахтона, дар ин рӯзҳои вазнин ғамхор, раҳнамо ва эҳғари миллат — Пешвои миллат ба сари ҳокимият омад. Баробари ба сари ҳокимият омадани Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон вазъият рӯ ба беҳбудӣ оварда, охира-охира шиддати ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ камтар гардидан гирифт.

Ҳама тавр, имконият пайдо гардид, ки марҳила ба марҳила миллати тоҷик шаҳди истиқлолият ва озодиро ҷашидан гиранд. Аз рӯзҳои даҳшатовар ба рӯзҳои тинҷию осуда, серию пурӣ расанд, ки дар аввал тасаввурнопазир буданд. Албатта, насли ҷавони мо ин рӯзҳои душворро надидааст, аз сар ҳам нагузаронидааст ва ҷӣ будани ҷанг ва бадбахтии

умумиро намедонад. Ҳамеша бояд дар ёд дошт, ки ба истиқлолияти комили миллӣ ва осудагӣ оромии кишвар мардуми мо бо хидоятҳои хирадмандонаи Пешвои миллат ноил гардидааст.

Пешвои миллат тамоми душвории рихоро бар дӯш гирифт, дар ҳоле ки қисмати зиёде паи мансабталабӣ ва торочи боигарҳои кишвар буданд, тавонист ки сарҷамъии миллатро таъмин карда, ба тифлакони ҳар хонадон хандаи ширин, ба модарону падарон, бародарону хоҳарони мо ояндаи дурахшонро тухфа намоянд.

Ба ҳама тариқ, Истиқлолияти давлатӣ, ки Тоҷикистон онро 31 сол пеш ба даст овард, натиҷаи кӯшишу талоши тӯлонии халқи тоҷик бо роҳбарии Пешвои миллат дар роҳи пуршебу фарози таърихи худ мебошад.

Дар шароити кунунӣ таҳкими истиқлолият, устувор гардонидани пояҳои давлат ва баланд бардоштани сатҳи сифати зиндагии инсон барои мо мазмуни ҳаётан муҳим пайдо кардааст. Зеро даҳсолаҳои охир пешрафти босуръати илму техника ва раванди ҷаҳонишавӣ инсониятро ба муҳити комилан нав ворид намуда, боиси ташаккул ёфтани низоми фарогири равобити сиёсӣ иқтисодӣ, иҷтимоиву фарҳангӣ ва иттилоотиву маънавӣ гардидааст.

Бинобар ин, ҳар як нафар бояд зиракии сиёсиро аз даст навода, барои устуворӣ, рушду нумӯи кишвари азизамон ва истиқлолияти он саҳми воқеии худро гузорад. Дӯст доштани Ватан ва хидмати содиқона ба мардум аз зумраи арзишҳои воқеии инсонӣ буда, ҳар фарди тоҷикро зарур аст, ки барои ободонӣ ва пешрафти ин диёри азиз ҷаҳду талош намояд.



Сайвалӣ БОБОХОНЗОДА
донишҷӯи соли 3

НУРЕСТ БА ДИДАГОНИ МО ИСТИҚЛОЛ

Нурест ба дидагони мо Истиқлол,
Зуре ба тану равони мо Истиқлол.
Як миллати пошхурдaro ҷамъ овард,
Пайвандгари ҷаҳони мо Истиқлол.
Бо пайки хушаш ҳама Ватансоз шудем,

Ному насабу забони мо Истиқлол.
Соҳибватанему соҳиби қисмати хеш,
Муъҷизаи шаъну шони мо Истиқлол.
Равшан шуда аз ҷароғи ҷашмаш роҳи мо,
Моҳест дар осмони мо Истиқлол.

Эй ҳамқалами азиз, васфаш бисарo,
Зебоии достони мо Истиқлол.
Шукрона, ки дар канори ӯ масрурем,
Ободии хонадони мо Истиқлол.

ШАҲРИЯ